Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
PRIIT PIKAMÄE
esitatud 16. märtsil 2023 [1]

Kohtuasi C-634/21

OQ
versus
Land Hessen,
menetluses osales:
SCHUFA Holding AG

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Verwaltungsgericht Wiesbaden (Wiesbadeni halduskohus, Saksamaa))

Eelotsusetaotlus – Füüsiliste isikute kaitse isikuandmete töötlemisel – Määrus (EL) 2016/679 – Artikli 6 lõige 1 – Seaduslik töötlemine – Artikkel 22 – Automatiseeritud töötlusel põhinev üksikotsus – Profiilianalüüs – Eraõiguslikud majandusteaberegistrid – Füüsilise isiku maksevõime tõenäosuse arvutamine (*scoring*) – Edastamine kolmandatele isikutele, kes otsustavad luua, jätkata või lõpetada lepingulisi suhteid selle isikuga selle väärtuse põhjal

I. Sissejuhatus

1. Käesolevas eelotsusetaotluses, mille on ELTL artikli 267 alusel esitanud Verwaltungsgericht Wiesbaden (Wiesbadeni halduskohus, Saksamaa), palutakse tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määruse (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) [2] (edaspidi „isikuandmete kaitse üldmäärus“) artikli 6 lõiget 1 ja artikli 22 lõiget 1.

2. Eelotsusetaotlus on esitatud vaidluse raames, mille pooled on füüsilisest isikust kaebaja OQ ja Land Hessen (Hesseni liidumaa, Saksamaa), keda esindab Hessischer Beauftragter für Datenschutz und Informationsfreiheit (Hesseni liidumaa andmekaitse ja infovabaduse volinik, edaspidi „HBDI“), ning mis puudutab isikuandmete kaitset. Eraõiguslik agentuur SCHUFA Holding AG (edaspidi „SCHUFA“) on astunud menetlusse HBDI nõuete toetuseks. SCHUFA esitas oma majandustegevuse raames, mis seisneb selles, et ta annab oma klientidele teavet kolmandate isikute maksevõime kohta, ühele krediidiasutusele kaebaja kohta arvutatud tõenäosuse, mille põhjal keelduti kaebajale andmast laenu, mida ta taotles. Kaebaja palus seejärel SCHUFA-l vastav kanne kustutada ning võimaldada tal vastavate andmetega tutvuda, kuid

[1] Algkeel: prantsuse.

[2] ELT 2016, L 119, lk 1; parandus ELT 2018, L 127, lk 3.

viimane edastas talle ainult asjasse puutuva tõenäosuse ning üldised põhimõtted, mis on selle tõenäosuse arvutamise aluseks, teavitamata teda konkreetsetest andmetest, mida selle arvutamisel arvesse võeti, ja osakaalust, mis neile seejuures anti, põhjendades seda väitega, et arvutusmeetod on ärisaladus.

3. Kuna kaebaja väidab, et see, et SCHUFA keeldus tema taotlust rahuldamast, on andmekaitset reguleerivate õigusnormidega vastuolus, palutakse Euroopa Kohtul võtta seisukoht piirangute kohta, mis on isikuandmete kaitse üldmäärusega kehtestatud teabeagentuuride majandustegevuse suhtes finantssektoris, eelkõige andmekäitluses, ning mõju kohta, mis peab olema ärisaladusel. Euroopa Kohus peab ka täpsustama nende reguleerimisvolituste ulatust, mis on isikuandmete kaitse üldmääruse teatavate sätetega antud liikmesriigi seadusandjale erandina üldisest ühtlustamiseesmärgist, mida selle õigusaktiga taotletakse.

II. Õiguslik raamistik

A. Liidu õigus

4. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 punktis 4 on sätestatud:

„Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

[…]

4) „profiilianalüüs“ – igasugune isikuandmete automatiseeritud töötlemine, mis hõlmab isikuandmete kasutamist füüsilise isikuga seotud teatavate isiklike aspektide hindamiseks, eelkõige selliste aspektide analüüsimiseks või prognoosimiseks, mis on seotud asjaomase füüsilise isiku töötulemuste, majandusliku olukorra, tervise, isiklike eelistuste, huvide, usaldusväärsuse, käitumise, asukoha või liikumisega“.

5. Isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 6 „Isikuandmete töötlemise seaduslikkus“ on sätestatud:

„1. Isikuandmete töötlemine on seaduslik ainult juhul, kui on täidetud vähemalt üks järgmistest tingimustest, ning sellisel määral, nagu see tingimus on täidetud:

a) andmesubjekt on andnud nõusoleku töödelda oma isikuandmeid ühel või mitmel konkreetsel eesmärgil;

b) isikuandmete töötlemine on vajalik andmesubjekti osalusel sõlmitud lepingu täitmiseks või lepingu sõlmimisele eelnevate meetmete võtmiseks vastavalt andmesubjekti taotlusele;

c) isikuandmete töötlemine on vajalik vastutava töötleja seadusjärgse kohustuse täitmiseks;

d) isikuandmete töötlemine on vajalik andmesubjekti või mõne muu füüsilise isiku eluliste huvide kaitsmiseks;

e) isikuandmete töötlemine on vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või vastutava töötleja avaliku võimu teostamiseks;

f) isikuandmete töötlemine on vajalik vastutava töötleja või kolmanda isiku õigustatud huvi korral, välja arvatud juhul, kui sellise huvi kaaluvad üles andmesubjekti huvid või põhiõigused ja -vabadused, mille nimel tuleb kaitsta isikuandmeid, eriti juhul kui andmesubjekt on laps.

Esimese lõigu punkti f ei kohaldata, kui isikuandmeid töötleb avaliku sektori asutus oma ülesannete täitmisel.

2. Liikmesriigid võivad säilitada või kehtestada konkreetsemad sätted, et kohandada käesoleva määruse sätete kohaldamist seoses isikuandmete töötlemisega lõike 1 punktide c ja e täitmiseks, määrates üksikasjalikumalt kindlaks töötlemise konkreetsed nõuded ja teised meetmed, et tagada seaduslik ja õiglane töötlemine, sealhulgas teiste andmetöötluse eriolukordade jaoks, nagu see on sätestatud IX peatükis.

3. Lõike 1 punktides c ja e osutatud isikuandmete töötlemise alus kehtestatakse:

a) liidu õigusega või

b) vastutava töötleja suhtes kohaldatava liikmesriigi õigusega.

Isikuandmete töötlemise eesmärk määratakse kindlaks selles õiguslikus aluses või see on lõike 1 punktis e osutatud isikuandmete töötlemise osas vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või vastutava töötleja avaliku võimu teostamiseks. See õiguslik alus võib sisaldada erisätteid, et kohandada käesoleva määruse sätete kohaldamist, sealhulgas üldtingimusi, mis reguleerivad vastutava töötleja poolt isikuandmete töötlemise seaduslikkust, töötlemisele kuuluvate andmete liiki, asjaomaseid andmesubjekte, üksuseid, kellele võib isikuandmeid avaldada, ja avaldamise põhjuseid, eesmärgi piirangut, säilitamise aega ning isikuandmete töötlemise toiminguid ja -menetlusi, sealhulgas meetmeid seadusliku ja õiglase töötlemise tagamiseks, nagu näiteks meetmed teiste andmetöötluse eriolukordade jaoks, nagu need on sätestatud IX peatükis. Liidu või liikmesriigi õigus vastab avaliku huvi eesmärgile ning on proportsionaalne taotletava õiguspärase eesmärgiga.

4. Kui isikuandmete töötlemine muul eesmärgil kui see, milleks isikuandmeid koguti, ei põhine andmesubjekti nõusolekul või liidu või liikmesriigi õigusel, mis on demokraatlikus ühiskonnas vajalik ja proportsionaalne meede, et tagada artikli 23 lõikes 1 osutatud eesmärkide täitmine, võtab vastutav töötleja selle kindlakstegemiseks, kas muul eesmärgil töötlemine on kooskõlas eesmärgiga, mille jaoks isikuandmeid algselt koguti, muu hulgas arvesse

a) seost nende eesmärkide, mille jaoks isikuandmeid koguti, ja kavandatava edasise töötlemise eesmärkide vahel;

b) isikuandmete kogumise konteksti, eelkõige andmesubjektide ja vastutava töötleja vahelist seost;

c) isikuandmete laadi, eelkõige seda, kas töödeldakse isikuandmete eriliike vastavalt artiklile 9 või süüteoasjades süüdimõistvate kohtuotsuste ja süütegudega seotud isikuandmeid vastavalt artiklile 10;

d) kavandatava edasise töötlemise võimalikke tagajärgi andmesubjektide jaoks;

e) asjakohaste kaitsemeetmete olemasolu, milleks võivad olla näiteks krüpteerimine ja pseudonümiseerimine.“

6. Isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 15 „Andmesubjekti õigus tutvuda andmetega“ on ette nähtud:

„1. Andmesubjektil on õigus saada vastutavalt töötlejalt kinnitust selle kohta, kas teda käsitlevaid isikuandmeid töödeldakse, ning sellisel juhul tutvuda isikuandmete ja järgmise teabega:

[…]

h) teave artikli 22 lõigetes 1 ja 4 osutatud automatiseeritud otsuste, sealhulgas profiilianalüüsi tegemise kohta ning vähemalt nendel juhtudel sisuline teave kasutatava loogika ja selle kohta, millised on sellise töötlemise tähtsus ja prognoositavad tagajärjed andmesubjekti jaoks.

[…]“.

7. Isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 21 „Õigus esitada vastuväiteid“ on sätestatud:

„1. Andmesubjektil on õigus oma konkreetsest olukorrast lähtudes esitada igal ajal vastuväiteid teda puudutavate isikuandmete töötlemise suhtes, mis toimub artikli 6 lõike 1 punkti e või f alusel, sealhulgas nendele sätetele tugineva profiilianalüüsi suhtes. Vastutav töötleja ei töötle isikuandmeid edasi, välja arvatud juhul, kui vastutav töötleja tõendab, et töödeldakse mõjuval õiguspärasel põhjusel, mis kaalub üles andmesubjekti huvid, õigused ja vabadused, või õigusnõuete koostamise, esitamise või kaitsmise eesmärgil.

[…]“.

8. Isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 22 „Automatiseeritud töötlusel põhinevate üksikotsuste tegemine, sealhulgas profiilianalüüs“ on ette nähtud:

„1. Andmesubjektil on õigus, et tema kohta ei võetaks otsust, mis põhineb üksnes automatiseeritud töötlusel, sealhulgas profiilianalüüsil, mis toob kaasa teda puudutavaid õiguslikke tagajärgi või avaldab talle märkimisväärset mõju.

2. Lõiget 1 ei kohaldata, kui otsus

a) on vajalik andmesubjekti ja vastutava töötleja vahelise lepingu sõlmimiseks või täitmiseks;

b) on lubatud vastutava töötleja suhtes kohaldatava liidu või liikmesriigi õigusega, milles on sätestatud ka asjakohased meetmed andmesubjekti õiguste ja vabaduste ning õigustatud huvide kaitsmiseks, või

c) põhineb andmesubjekti selgesõnalisel nõusolekul.

3. Lõike [2] punktides a ja c osutatud juhtudel rakendab vastutav töötleja asjakohaseid meetmeid, et kaitsta andmesubjekti õigusi ja vabadusi ning õigustatud huve, vähemalt õigust otsesele isiklikule kontaktile vastutava töötlejaga, et väljendada oma seisukohta ja vaidlustada otsus.

4. Lõikes 2 osutatud otsused ei tohi põhineda artikli 9 lõikes 1 osutatud isikuandmete eriliikidel, välja arvatud juhul, kui kohaldatakse artikli 9 lõike 2 punkti a või g ning kehtestatud on asjakohased meetmed andmesubjekti õiguste, vabaduste ja õigustatud huvide kaitsmiseks.“

B. Saksamaa õigus

9. 30. juuni 2017. aasta föderaalse andmekaitseseaduse (Bundesdatenschutzgesetz)[3], mida on muudetud 20. novembri 2019. aasta seadusega[4] (edaspidi „BDSG“), §-s 31 „Majandustegevuse kaitse *scoring*'u [(skooride arvutamise)] puhul ja maksevõime kohta päringute tegemisel“ on sätestatud:

„(1) Füüsilise isiku edaspidise tegevuse tõenäosuse kasutamine selleks, et otsustada kõnealuse isikuga lepingulise suhte alustamise, jätkamise või lõpetamise üle (*scoring*), on lubatud vaid juhul, kui

1) järgitakse andmekaitset reguleerivaid õigusnorme,

2) teaduslikult tunnustatud matemaatilis-statistilise meetodi alusel on võimalik tõendada, et tõenäosuse arvutamiseks kasutatud andmed on teatud tegevuse tõenäosuse arvutamiseks olulised,

3) tõenäosuse arvutamiseks ei ole kasutatud üksnes aadressiandmeid ja

4) aadressiandmete kasutamise korral on asjaomast isikut enne tõenäosuse arvutamist nende andmete ettenähtud kasutamisest teavitatud; teavitamine tuleb dokumenteerida.

(2) Füüsilise isiku maksevõime ja maksevalmiduse tõenäosust, mille on arvutanud majandusteaberegistrid, võib nõudeid puudutava teabe arvesse võtmise korral kasutada vaid siis, kui täidetud on lõikes 1 nimetatud tingimused ja arvesse võetakse vaid selliseid võlgnetava sooritusega seotud nõudeid, mida – hoolimata sellest, et need on muutunud sissenõutavaks – ei ole täidetud ja

1) mis on tuvastatud lõpliku või ajutiselt täidetavaks tunnistatud kohtuotsusega või mille kohta on olemas tsiviilkohtumenetluse seadustiku [(Zivilprozessordnung)] § 794 kohane täitedokument,

2) mis on tuvastatud maksejõuetusseadustiku [(Insolvenzordnung)] § 178 alusel ja millele ei ole võlgnik nõuete kaitsmise koosolekul vastu vaielnud,

3) mida võlgnik on sõnaselgelt tunnustanud,

4) mille puhul

   a) on võlgnik pärast nõude sissenõutavaks muutumist saanud vähemalt kaks kirjalikku meeldetuletust,

   b) esimene meeldetuletus on saadetud vähemalt nelja nädala eest,

[3] *BGBl.* 2017 I, lk 2097.

[4] *BGBl.* 2019 I, lk 1626.

c) võlgnikule on enne, kuid mitte varem kui esmakordse meeldetuletusega teatatud, et majandusteaberegister võib seda arvesse võtta, ja

d) võlgnik ei ole nõudele vastu vaielnud või

5) mille aluseks oleva lepingulise suhte võib makseviivituste tõttu etteteatamistähtaega järgimata üles öelda ja võlgnikule on enne teatatud, et majandusteaberegister võib seda arvesse võtta.

Kooskõlas andmekaitset reguleerivate üldnormidega ei piira see isikuandmete töötlemise, sealhulgas tõenäosuse arvutamise lubatavust muude maksevõime suhtes asjakohaste andmete alusel.“

III. Põhikohtuasja faktilised asjaolud, menetlus põhikohtuasjas ja eelotsuse küsimused

10. Eelotsusetaotlusest ilmneb, et põhikohtuasja kaebaja ei saanud SCHUFA tehtud maksevõime hinnangu tõttu laenu. SCHUFA on eraõiguslik äriühing, kes pakub laenualast teabeteenust, mille abil tema kliendid saavad teavet tarbijate maksevõime kohta. Selleks teeb SCHUFA maksevõime hinnanguid, milles ta koostab isiku teatavate tunnuste põhjal matemaatilis-statistilise meetodi abil prognoosi, mis puudutab niisuguse tulevikukäitumise tõenäosust nagu laenu tagastamine.

11. Kaebaja palus SCHUFA-l kustutada teda puudutavad ebaõiged andmed ning võimaldada tal tutvuda teda puudutavate registreeritud andmetega. SCHUFA edastas kaebajale konkreetselt tema puhul arvutatud skoori ja kirjeldas üldjoontes selle arvutamise põhimõttelist toimimist, kuid ei teatanud talle, milline on arvutamisel erinevate andmete osakaal. SCHUFA leiab, et ta ei ole kohustatud oma arvutusmeetodeid avaldama, sest need kuuluvad ameti- ja ärisaladuse alla. Ta leiab ka, et ta annab teavet ainult oma klientidele, kes teevad tegelikud lepingute sõlmimise otsused.

12. Kaebaja esitas vastustajale, kelleks on andmekaitsevolinik, SCHUFA aruande peale kaebuse, milles ta palus vastustajal kohustada seda äriühingut võimaldama kaebajal andmetega tutvuda ja vastavalt tema taotlusele kanded kustutama. HBDI leidis kaebuse kohta tehtud otsuses, et selle äriühingu suhtes ei ole vaja rohkem meetmeid võtta, sest ta järgib Saksamaa föderaalses andmekaitseseaduses sätestatud nõudeid.

13. Kaebaja on eelotsusetaotluse esitanud kohtule esitanud vastustaja otsuse peale kaebuse. Ta leiab, et põhikohtuasjas otsuse tegemiseks on väga oluline kindlaks teha, kas laenu valdkonnas teabeteenuste osutajate tegevus, mille raames nad arvutavad isikute skoore ja edastavad need kolmandatele isikutele ilma mingi muu soovituse või kommentaarita, kuulub isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõike 1 kohaldamisalasse.

14. Verwaltungsgericht Wiesbaden (Wiesbadeni halduskohus) otsustas menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas [isikuandmete kaitse üldmääruse] artikli 22 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et juba andmesubjekti edaspidise laenu tagastamise võime tõenäosuse automaatne arvutamine on üksnes automatiseeritud töötlusel, sealhulgas profiilianalüüsil, põhinev otsus, mis toob kaasa andmesubjekti puudutavaid õiguslikke tagajärgi või avaldab andmesubjektile märkimisväärset mõju, kui vastutav töötleja edastab kõnealuse tõenäosuse, mis on kindlaks tehtud

andmesubjekti isikuandmete põhjal, kolmandale vastutavale töötlejale ja kolmanda vastutava töötleja jaoks on see tõenäosus andmesubjektiga lepingulise suhte alustamise, jätkamise või lõpetamise otsuse tegemisel määrav?

2. Kui vastus esimesele küsimusele on eitav, siis kas [isikuandmete kaitse üldmääruse] artikli 6 lõiget 1 ja artiklit 22 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt on füüsilise isiku edaspidise käitumise kohta – käesolevas asjas füüsilise isiku maksevõime ja maksevalmiduse kohta olukorras, kus võetakse arvesse nõudeid puudutavat teavet – arvutatud tõenäosuse kasutamine selleks, et teha otsus selle isikuga lepingulise suhte alustamise, jätkamise või lõpetamise kohta (*scoring*), lubatud vaid siis, kui täidetud on teatavad lisatingimused, mida on täpsemalt kirjeldatud eelotsusetaotluse põhjendustes?“

IV. Menetlus Euroopa Kohtus

15. Eelotsusetaotlus, mis kannab 1. oktoobri 2021. aasta kuupäeva, saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 15. oktoobril 2021.

16. Põhikohtuasja pooled ja SCHUFA ning Taani, Portugali ja Soome valitsus ning Euroopa Komisjon esitasid kirjalikud seisukohad Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklis 23 sätestatud tähtaja jooksul.

17. 26. jaanuari 2023. aasta kohtuistungil esitasid suulised seisukohad põhikohtuasja poolte ja SCHUFA volitatud esindajad ning Saksamaa ja Soome valitsuse ning komisjoni esindajad.

V. Õiguslik analüüs

A. Sissejuhatavad märkused

18. Kuna turumajanduses on vastastikune usaldus igasuguse lepingulise kohustuse alus, siis ettevõtjate vaatenurgast on põhimõtteliselt mõistetav, et teenuseosutajad ja kaubamüüjad soovivad tunda oma kliente ja teada riske, mis niisuguse lepingulise kohustusega kaasnevad. Majandusteaberegistrid võivad aidata tugevdada seda vastastikust usaldust statistiliste meetoditega, mis võimaldavad ettevõtjatel teada saada, kas teatavad asjakohased kriteeriumid, sh nende klientide maksevõime, on konkreetsel juhtumil täidetud. Seda tehes aitavad nad ettevõtjatel järgida mitmesuguseid liidu õigusnorme, millega on neile just niisugune kohustus kehtestatud teatavate lepingukategooriate, eelkõige laenulepingute puhul.[5] Mõned kasutatavad meetodid võivad rajaneda klientide isikuandmetel, mida on tänu infotehnoloogiale kogutud ja töödeldud automatiseeritult. Selle huviga on vastuolus andmesubjektide huvi teada saada, kuidas neid andmeid hallatakse ja registreeritakse ning milliseid meetodeid ettevõtjad oma klientide suhtes otsuste tegemisel järgivad.

19. Isikuandmete kaitse üldmäärusega, mida kohaldatakse alates 25. maist 2018, loodi õiguslik raamistik, mille eesmärk on võtta eespool mainitud huve arvesse kogu liidus, eelkõige piirangute kehtestamisega isikuandmete töötlemise suhtes. Automatiseeritud töötlemise suhtes, mis toob

[5] Tegemist on nimelt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. veebruari 2014. aasta direktiivi 2014/17/EL elamukinnisvaraga seotud tarbijakrediidilepingute kohta ning millega muudetakse direktiive 2008/48/EÜ ja 2013/36/EL ja määrust (EL) nr 1093/2010 (ELT 2014, L 60, lk 34) artiklitega 18 ja 21 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2008. aasta direktiivi 2008/48/EÜ, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ (ELT 2008, L 133, lk 66), artiklitega 8 ja 9.

kaasa füüsilist isikut puudutavaid õiguslikke tagajärgi või avaldab talle märkimisväärset mõju, kohaldatakse seega eripiiranguid. Need piirangud on õigustatud profiilianalüüsi raames, st isiklike aspektide hindamise raames, mille eesmärk on analüüsida või ennustada füüsilise isiku majanduslikku olukorda, usaldusväärsust või käitumist. Selles kontekstis tuleb juhtida tähelepanu isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 22 nimetatud piirangutele, mis on asjakohased käesolevas kohtuasjas ning mille eesmärk on kaitsta inimväärikust, takistades seda, et andmesubjekti kohta tehakse otsus ainult automatiseeritud töötlemise põhjal, ilma igasuguse inimtegevuseta, mille käigus oleks võimalik vajaduse korral kontrollida, kas see otsus on tehtud õigesti, õiglaselt ja mittediskrimineerivalt.[6] Inimtegevus, mis tuleb seda liiki automatiseeritud andmetöötluse raames ette näha, tagab selle, et andmesubjektil on võimalus avaldada oma seisukohta, saada selgitus seda liiki hindamise tulemusena tehtud otsuse kohta ja see otsus vaidlustada juhul, kui ta sellega ei nõustu. Isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 22 nimetatud piirangute ulatus ongi just esimese eelotsuse küsimuse ese.

20. Kuigi isikuandmete kaitse üldmäärusega loodi kõikehõlmav õiguslik raamistik, mis käsitleb isikuandmete kaitset ja on põhimõtteliselt täielik, on vaja siiski juhtida tähelepanu sellele, et mõned sätted annavad liikmesriikidele võimaluse kehtestada täiendavaid, rangemaid või erandeid ettenägevaid riigisiseseid õigusnorme, mis jätavad liikmesriikidele kaalutlusruumi nende sätete rakendamisel („kaitseklauslid“), tingimusel et need õigusnormid ei kahjusta isikuandmete kaitse üldmääruse sisu ja eesmärke.[7] Niisuguse liikmesriikide teisejärgulise õigusloomepädevuse ulatus ongi teise käesolevas ettepanekus analüüsitava eelotsuse küsimuse keskmes.

B. Vastuvõetavus

21. HBDI ja SCHUFA vaidlevad vastu eelotsusetaotluse vastuvõetavusele. SCHUFA väidab selles küsimuses, et eelotsusetaotlus ei ole ei vaidluse lahendamiseks vajalik ega piisavalt põhjendatud, loob teise õiguskaitsevahendi ja on vastuolus teiste eelotsusetaotlustega, mille sama eelotsusetaotluse esitanud kohus on esitanud ja hiljem tagasi võtnud.

1. Kas eelotsuse küsimused on vaidluse lahendamisel määrava tähtsusega?

22. Kohe alguses tuleb meenutada, et vastavalt Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikale on ELTL artiklis 267 ette nähtud Euroopa Kohtu ja liikmesriikide kohtute vahelise koostöö raames üksnes asja menetleva ja selle lahendamise eest vastutava liikmesriigi kohtu ülesanne kohtuasja eripära arvesse võttes hinnata nii eelotsusetaotluse vajalikkust asjas otsuse langetamiseks kui ka Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust. Seega, kui esitatud küsimused puudutavad liidu õigusnormi tõlgendamist või kehtivust, on Euroopa Kohus üldjuhul kohustatud otsuse tegema. Järelikult eeldatakse, et liidu õigust puudutavad küsimused on asjakohased. Euroopa Kohus võib keelduda liikmesriigi kohtu esitatud eelotsuse küsimusele vastamast ainult siis, kui on ilmne, et küsimuses osutatud liidu õigusnormi tõlgendamisel või kehtivuse kontrollimisel puudub

[6] Andmekaitset käsitleva artikli 29 töörühma 3. oktoobril 2017 vastu võetud suunistest automatiseeritud töötlusel põhinevate üksikotsuste tegemise ja profiilianalüüsi kohta määruse (EL) 2016/679 kohaldamisel ilmneb, et profiilianalüüs ja automatiseeritud otsuste tegemine võivad tekitada tõsiseid ohte isikute õigustele ja vabadustele. Eelkõige võib profiilianalüüs põlistada olemasolevad stereotüübid ja sotsiaalse segregatsiooni. Lisaks, kuna võidakse piirata asjaomaste isikute valikuvabadust teatavate toodete või teenuste puhul, võib profiilianalüüs viia selleni, et nendele keelatakse tooteid ja teenuseid, ning põhjendamatu diskrimineerimiseni.

[7] Vt 28. aprilli 2022. aasta kohtuotsus Meta Platforms Ireland (C-319/20, EU:C:2022:322, punktid 57 ja 60).

põhikohtuasja asjaolude või esemega seos, kui probleem on oletuslik või kui Euroopa Kohtule ei ole teada vajalikke faktilisi või õiguslikke asjaolusid, et anda tarvilik vastus talle esitatud küsimustele. [8]

23. Need tingimused ei ole käsitletaval juhul täidetud, sest eelotsusetaotluse punktist 40 ilmneb selgelt, et menetluse tulemus sõltub esimesest eelotsuse küsimusest. Eelotsusetaotluse esitanud kohus selgitab, et kui isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et see, kui majandusteaberegister arvutab skoori, kujutab endast autonoomset otsust määruse artikli 22 lõike 1 tähenduses, kohaldatakse selle äriühingu ja täpsemalt tema asjaomase tegevuse suhtes automatiseeritud töötlusel põhineva üksikotsuse tegemise keeldu. Seega on nõutav õiguslik alus liikmesriigi tasandil isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõike 2 punkti b tähenduses ja selle õigusliku alusena läheb arvesse ainuüksi BDSG § 31. Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on tõsiseid kahtlusi, kas see riigisisene õigusnorm on kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõikega 1. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul ei ole mitte üksnes nii, et SCHUFA tegutseb ilma õigusliku aluseta, vaid ta eirab ka viimati viidatud sättega kehtestatud keeldu. Kaebajal on seega õigus sellele, et HBDI jätkaks järelevalveasutusena tema juhtumi menetlemist. On niisiis ilmne, et vastus eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimustele on vaidluse lahendamisel määrava tähtsusega.

24. SCHUFA väidab ka, et eelotsusetaotlus on vastuvõetamatu sel põhjusel, et kaebajat informeeriti juba skoori loogikast. Eelotsusetaotlusest ilmneb siiski, et kaebaja soovis saada nii üksikasjalikku teavet kui võimalik kõikide kogutud andmete ja skoori kindlaksmääramisel kasutatava meetodi kohta. Kuna SCHUFA teatas kaebajale üldjoontes, kuidas tema skooride arvutamine põhimõtteliselt toimub, kuid ei informeerinud teda, milliseid andmeid arvutamisel kasutatakse ja milline on nende osakaal, on ilmne, et SCHUFA ei rahuldanud seda teabepäringut. Järelikult on kaebajal õigustatud huvi lasta eelotsusetaotluse abil kindlaks määrata andmesubjekti õigused niisuguse majandusteaberegistri suhtes nagu SCHUFA.

2. Kahe paralleelse õiguskaitsevahendi olemasolu

25. Väidetava ohu kohta, et andmesubjektile tehakse võimalikuks veel teinegi õiguskaitsevahend, tuleb märkida, et vastupidi sellele, mida väidab SCHUFA oma seisukohtades, ei takista asjaolu, et kaebaja oli kõigepealt pöördunud üldkohtutesse ja seejärel eelotsusetaotluse esitanud halduskohtusse, tunnistamast eelotsusetaotlust vastuvõetavaks. Oma kahe kaebusega kasutas kaebaja õiguskaitsevahendeid, mis on ette nähtud isikuandmete kaitse üldmääruse artiklites 78 ja 79 – sätted, mis tagavad õiguse tõhusale õiguskaitsevahendile vastavalt järelevalveasutuse ja vastutava isikuandmete töötleja suhtes. Kuna need õiguskaitsevahendid eksisteerivad sõltumatult koos, ilma et üks oleks teist täiendav, saab neid kasutada paralleelselt. [9] Kaebajale ei saa seega ette heita mitte mingit rikkumist tema isikuandmete kaitse üldmäärusega tagatud õiguste kaitses.

26. Tuleb ka meenutada, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt tuleb seda valdkonda reguleerivate liidu õigusnormide puudumise korral iga liikmesriigi riigisiseses õiguskorras määrata pädevad kohtud ja kehtestada menetlusnormid nende kohtuasjade läbivaatamiseks, mille eesmärk on tagada isikutele liidu õigusest tulenevate õiguste kaitse. [10] Ei ole seega mingit objektiivset põhjust seada liikmesriigi õiguskaitsevahendite süsteemi kahtluse alla,

[8] Vt 28. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus Pegaso ja Sistemi di Sicurezza (C-521/18, EU:C:2020:867, punktid 26 ja 27).

[9] Vt kohtujurist Richard de la Touri ettepanek kohtuasjas Budapesti Elektromos Művek (C-132/21, EU:C:2022:661, punkt 43 jj).

[10] Vt 22. juuni 2010. aasta kohtuotsus Melki ja Abdeli (C-188/10 ja C-189/10, EU:C:2010:363, punkt 45).

v.a juhtudel, mil liidu õiguse tõhusus satub ohtu, näiteks kui liikmesriikide kohtutel ei ole enam võimalust esitada Euroopa Kohtule liidu õiguse tõlgendamise või kehtivuse küsimusi või nad on vabastatud vastavast ELTL artiklis 267 ette nähtud kohustusest.

27. Käsitletaval juhul ei ole mingit märki sellest, et asjaolu, et eksisteerib kaks õiguskaitsevahendit, mis teevad võimalikuks tõhusa õiguskaitsevahendi vastavalt järelevalveasutuse vastu ja vastutava töötleja vastu, ähvardab liidu õiguse tõhusust või võtab liikmesriikide kohtutelt võimaluse kasutada ELTL artiklis 267 ette nähtud menetlust. Vastupidi, nagu ma juba selgitasin, on isikuandmete kaitse üldmääruse artiklitest 78 ja 79 lähtudes ilmne, et isikuandmete kaitse üldmäärusega ei ole vastuolus niisugune kaebesüsteem, mis jätab pädevate kohtute määramise ja kohtule kaebuse esitamise menetlusnormide kehtestamise pigem liikmesriigi ülesandeks, täielikus kooskõlas menetlusautonoomia põhimõttega. Euroopa Kohus on seda oma hiljutises kohtupraktikas tunnistanud.[11]

28. Lõpuks tuleb märkida, et SCHUFA piirdub sellega, et kritiseerib Saksa õiguses olemasolevaid õiguskaitsevahendeid, selgitamata siiski täpselt, miks on Euroopa Kohtu otsus käesolevas eelotsusemenetluses vaidluse lahendamisel tarbetu. Nagu aga märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, võimaldaks see, kui Euroopa Kohus tõlgendab isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõiget 1, vastustajal kasutada oma järelevalvevolitusi SCHUFA üle viisil, mis on kooskõlas liidu õigusega. Mulle tundub seega, et SCHUFA argumendid, millega ta vaidleb vastu eelotsusetaotluse vastuvõetavusele, on põhjendamatud.

3. Väidetav põhistuse puudumine eelotsusetaotluses

29. Nendest kaalutlustest piisab põhimõtteliselt, et SCHUFA argumendid tagasi lükata. Käesoleva kohtuasja parema mõistmise huvides tundub mulle siiski vajalik käsitleda argumenti, mille kohaselt puudub eelotsusetaotluses väidetavalt põhistus. Vastupidi SCHUFA väitele on eelotsusetaotluses kirjeldatud piisavalt üksikasjalikult, mille poolest on käesolev kohtuasi oluline, et täita Euroopa Kohtu kodukorra artikli 94 punktis c sätestatud nõudeid. Täpsemalt selgitab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et kaebaja soovib kaitsta oma õigusi SCHUFA suhtes. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et kui just isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõiget 1 ei tõlgendata kitsendavalt, võib see põhimõtteliselt tagada kaitse tema isikuandmete automatiseeritud töötlemise vastu.

30. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et arvestades tähtsust, mida mõned ettevõtjad omistavad füüsilise isiku majanduslikku suutlikkust prognoosiva hindamise jaoks arvutatud skoorile, mille on esitanud majandusteaberegistrid, võib seda skoori pidada sõltumatuks „otsuseks“ eespool viidatud sätte tähenduses. Vastav tõlgendus on vajalik, et täita õiguslik lünk, mis tuleneb sellest, et vastasel korral ei saaks andmesubjekt teavet, mis on isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 15 lõike 1 punkti h kohaselt vajalik. Võttes arvesse seda üksikasjalikku põhistust, olen arvamusel, et SCHUFA argumendid tuleb tagasi lükata ja asuda seisukohale, et eelotsusetaotlus on vastuvõetav.

[11] Vt 12. jaanuari 2023. aasta kohtuotsus Budapesti Elektromos Művek (C-132/21, EU:C:2023:2, punkt 57).

C. Sisulised küsimused

1. Esimene eelotsuse küsimus

a) Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõikes 1 sätestatud üldine keeld

31. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõikel 1 on üks iseärasus võrreldes teiste andmete töötlemise piirangutega, mida see määrus sisaldab, sest selles on nähtud ette andmesubjekti „õigus“, et tema kohta ei võetaks vastu otsust, mis põhineb üksnes automatiseeritud töötlusel, sealhulgas profiilianalüüsil. Hoolimata kasutatud sõnastusest ei ole isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõike 1 kohaldamiseks tarvis, et andmesubjekt tugineks aktiivselt sellele õigusele. Selle sätte tõlgendamine, lähtudes selle määruse põhjendusest 71 ning võttes arvesse selle artikli ja eelkõige selle lõike 2 üldist ülesehitust – lõige, milles on sätestatud juhtumid, mil automatiseeritud töötlus on erandkorras lubatud –, võimaldab pigem järeldada, et selle õigusnormiga on kehtestatud *üldine keeld* teha eespool kirjeldatud liiki otsuseid. Samas tuleb rõhutada, et nimetatud keeldu kohaldatakse üksnes väga konkreetsetel juhtudel, eelkõige „otsuse suhtes, mis toob kaasa teda puudutavaid õiguslikke tagajärgi“, või „otsuse suhtes, mis avaldab talle märkimisväärset mõju“.

32. Esimese küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas see, kui laenualast teavet pakkuv äriühing arvutab skoori, kuulub isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõike 1 kohaldamisalasse, kui nii arvutatud skoor edastatakse ettevõtjale, kes omistab sellele määrava tähtsuse, tehes otsust, kas luua, jätkata või lõpetada lepinguline suhe selle andmesubjektiga. Teiste sõnadega on tarvis teada, kas seda õigusnormi kohaldatakse laenualast teavet pakkuvate äriühingute suhtes, kes annavad need skoorid finantsettevõtjate käsutusse. Seda küsimust analüüsides on tarvis kindlaks teha, kas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõikes 1 sätestatud tingimused on käsitletaval juhul täidetud.

b) Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõike 1 kohaldatavus

1) „Profiilianalüüsi“ olemasolu isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 punkti 4 tähenduses

33. Selles sättes on kõigepealt nõutud, et eksisteeriks isikuandmete automatiseeritud töötlemine, kusjuures „profiilianalüüsi“ peetakse alamkategooriaks, kui otsustada selle sõnastuse järgi.[12] Siinkohal tuleb märkida, et *scoring*, mida SCHUFA teeb, kuulub isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 punktis 4 esitatud õigusliku määratluse kohaldamisalasse, sest selles menetluses kasutatakse isikuandmeid, et hinnata füüsiliste isikutega seotud teatavaid aspekte selleks, et analüüsida või ennustada ette nende majanduslikku olukorda puudutavaid asjaolusid, nende usaldusväärsust ja tõenäolist käitumist. Kohtuasja materjalidest ilmneb, et meetodi puhul, mida SCHUFA kasutab, esitatakse teatavate kriteeriumide põhjal „skoor“ ehk tulemus, mis võimaldab teha järeldusi andmesubjekti maksevõime kohta. Lõpuks pean vajalikuks rõhutada, et ükski menetlusosaline ei vaidle vastu sellele, et kõnesolev menetlus tuleb kvalifitseerida „profiilianalüüsiks“, mistõttu võib seda tingimust pidada käsitletaval juhul täidetuks.

[12] Vt hispaaniakeelne („tratamiento automatizado, *incluida la elaboración de perfiles*“), taanikeelne („automatisk behandling, *herunder* profilering“), saksakeelne („einer automatisierten Verarbeitung – *einschließlich Profiling* –“), eestikeelne („automatiseeritud töötlusel, *sealhulgas* profiilianalüüsil“), ingliskeelne („automated processing, *including* profiling“), prantsuskeelne („un traitement automatisé, *y compris* le profilage“) ja poolakeelne versioon („zautomatyzowanym przetwarzaniu, *w tym* profilowaniu“) (kohtujuristi kursiiv).

2) Otsus peab tooma kaasa „õiguslikke tagajärgi“ andmesubjektile või „avaldama talle märkimisväärset mõju“

34. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõikes 1 on nõutud, et asjaomane otsus tooks andmesubjektile kaasa „õiguslikke tagajärgi“ või „avalda[ks] talle märkimisväärset mõju“. Isikuandmete kaitse üldmääruses on seega tunnustatud, et automatiseeritud töötlusel põhineva otsuse tegemisel, sh profiilianalüüsil, võib olla tõsiseid tagajärgi andmesubjektidele. Kuigi isikuandmete kaitse üldmääruses ei ole määratletud ei terminit „õiguslikud tagajärjed“ ega väljendit „[samamoodi] märkimisväärset mõju“, on kasutatud sõnastuses siiski selgelt näidatud, et selles sättes on silmas peetud ainult tagajärgi, mis avaldavad *tõsist mõju*. Sellega seoses tuleb kohe alguses tähelepanu juhtida asjaolule, et isikuandmete kaitse üldmääruse põhjenduses 71 on sõnaselgelt mainitud „veebipõhise krediiditaotluse automaat[set] tagasilükkam[ist]“ tüüpilise näitena otsusest, mis avaldab andmesubjektile „märkimisväärset mõju“.

35. Seejärel tuleb esiteks arvesse võtta, et kuna laenutaotluse töötlemine kujutab endast laenulepingu sõlmimisele eelnevat etappi, võib niisuguse taotluse rahuldamata jätmisel olla „õiguslikke tagajärgi“ andmesubjektile, sest tal ei saa enam olla lepingulist suhet asjaomase finantsasutusega. Teiseks tuleb märkida, et keeldumine võib avaldada mõju ka andmesubjekti rahalisele olukorrale. Seepärast on loogiline järeldada, et sellele isikule avaldatakse igal juhul „samamoodi“ märkimisväärset mõju. Näib, et liidu seadusandja teadis seda, kui koostas isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendust 71, millest lähtudes tuleb selle määruse artikli 22 lõiget 1 tõlgendada. Leian seega, et arvestades olukorda, milles kaebaja on, on selles õigusnormis nõutud tingimused käsitletaval juhul täidetud ning et rõhk tuleb asetada laenu andmisest keeldumise õiguslikele või majanduslikele tagajärgedele.

3) „Otsus“ peab „põhinema üksnes automatiseeritud töötlusel“

36. Täidetud peavad olema kaks täiendavat tingimust. Esiteks on tarvis, et andmesubjekti suhtes antakse akt, mis on oma laadilt „otsus“. Teiseks peab asjaomane otsus „põhinema üksnes automatiseeritud töötlusel“. Mis puudutab seda viimast tingimust, siis miski eelotsusetaotluses esitatud faktiliste asjaolude kirjelduses ei näita, et lisaks matemaatilisele ja statistilisele meetodile, mida SCHUFA kohaldas, arvutab skoorid mingil määraval viisil inimene individuaalse prognoosimise ja hindamise teel. Järelikult tuleb skoori arvutamist kui toimingut, mille teeb SCHUFA, pidada toiminguks, mis „põhineb üksnes automatiseeritud töötlusel“. Samas ei tohi unustada, et finantsasutus, kellele SCHUFA skoori edastab, peab tegema otsuse, mis eeldatakse olevat andmesubjekti suhtes autonoomne, st otsuse, kas laen anda või selle andmisest keelduda. Tekib seega küsimus, kumma nendest kahest toimingust võib kvalifitseerida „otsuseks“ isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõike 1 tähenduses – küsimus, mida on analüüsitud allpool.

37. Mis puudutab esimest tingimust, siis kõigepealt on vaja kindlaks teha, missugune on „otsuse“ õiguslik laad ja missuguses vormis peab see olema. Etümoloogiliselt eeldab see mõiste „arvamust“ või „seisukohavõttu“ teatava olukorra kohta. See peab ka olema „siduv“, et seda saaks eristada lihtsalt „soovitustest“, millel ei ole põhimõtteliselt mingeid õiguslikke ega faktilisi tagajärgi.[13] Samas tuleb nentida – vastupidi HBDI väitele –, et analoogia ELTL artikli 288 neljanda lõiguga ei tundu mulle siinses kontekstis asjakohane, seda enam, et isikuandmete kaitse üldmäärus ei anna selleks mingit alust.

[13] Vt selle kohta Bygrave, L. A., „Article 22. Automated individual decision-making, including profiling“, *The EU General Data Protection Regulation (GDPR)*, Kuner, C., Bygrave, L. A., ja Docksey, C. (ed.), Oxford, 2020, lk 532.

38. Õigusliku määratluse puudumine võimaldab järeldada, et liidu seadusandja on otsustanud laia mõiste kasuks, mis võib hõlmata mitut toimingut, mis võivad avaldada andmesubjektile mõju mitmel viisil. Nagu juba märkisin, võib „otsusel" isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõike 1 tähenduses olla kas „õiguslikke tagajärgi" või võib see avaldada asjaomasele isikule mõju „samamoodi", mis tähendab, et asjaomasel „otsusel" võib olla mõju, mis ei ole tingimata õiguslik, vaid pigem majanduslik ja ühiskondlik. Kuna isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõike 1 eesmärk on kaitsta füüsilisi isikuid automatiseeritud andmetöötluse potentsiaalselt diskrimineeriva ja ebaõiglase mõju eest, tundub mulle, et tuleb ilmutada erilist valvsust, mis peab väljenduma ka selle õigusnormi tõlgenduses.

39. Lõpuks on vaja rõhutada, et kuna otsustel, mida võib pidada eraõigusliku finantsasutuse otsusteks, võib samuti olla *tõsiseid tagajärgi andmesubjekti sõltumatusele ja tegevusvabadusele turumajanduse tingimustes*, eelkõige juhul, kui küsimuse all on laenutaotleja maksevõime kinnitamine,[14] ei näe ma mingit objektiivset põhjust piirata mõistet „otsus" rangelt avalik-õigusliku valdkonnaga, st suhtega riigi ja kodaniku vahel, nagu vihjab kaudselt analoogia, mille on välja pakkunud HBDI. Selleks, et seisukohavõtt andmesubjekti suhtes kvalifitseerida „otsuseks", näib olevat vaja analüüsida iga üksikjuhtumit eraldi, võttes arvesse konkreetseid asjaolusid ning seda, kui tõsine on mõju andmesubjekti õiguslikule, majanduslikule ja ühiskondlikule olukorrale.[15]

40. Eelmistes punktides esitatud kriteeriumide põhjal tuleb seejärel kindlaks teha, missugune on käsitletaval juhul asjakohane „otsus". Nagu eespool mainitud, on ühelt poolt olemas otsus, millega pank nõustub andma või keeldub andmast taotlejale laenu, ning teiselt poolt skoor, mis on arvutatud SCHUFA profiilianalüüsi protsessis. Minu arvates on sellele küsimusele võimatu vastata üheselt, sest kvalifikatsioon sõltub iga konkreetse juhtumi asjaoludest. Täpsemalt öeldes on kõige tähtsam otsuse tegemise menetluse struktureerituse viis. Tüüpilisel juhul koosneb see menetlus mitmest etapist, näiteks profiilianalüüs, skoori loomine ja otsene otsus krediidi andmise küsimuses.

41. Mulle tundub ilmne, et kuigi finantsasutus võib selle menetluse enda peale võtta, ei takista miski teda delegeerimast teatavad ülesanded majandusteaberegistrile, näiteks profiilianalüüsi ja *scoring*'u. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõikes 1 ei ole sugugi nõutud, et neid ülesandeid täidaks üks või mitu üksust. Samas tuleb juhtida tähelepanu sellele, et teatavate volituste võimalik delegeerimine välisele teenusepakkujale ei tundu mulle etendavat selles analüüsis põhirolli, sest niisugune delegeerimine sõltub tavaliselt majanduslikest ja organisatsioonilistest kaalutlustest, mis võivad olla eri juhtudel erinevad.

42. Küll aga näib etendavat keskset rolli aspekt, mis on seotud küsimusega, kas otsuse tegemise menetlus on ise välja töötatud nii, et *see, kui majandusteaberegister arvutab skoori, määrab ette ära finantsasutuse otsuse* laenu anda või selle andmisest keelduda. Juhul kui *scoring* toimub ilma igasuguse inimtegevuseta, st ilma et inimene saaks vajaduse korral selle tulemust ja laenutaotleja suhtes tehtava otsuse õigsust kontrollida, näib loogiline asuda seisukohale, et skoori arvutamine kujutab juba ise endast isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõikes 1 nimetatud otsust.

[14] Abel, R., „Automatisierte Entscheidungen im Einzelfall gem. Art. 22 DS-GVO – Anwedungsbereich und Grenzen im nicht-öffentlichen Bereich", *Zeitschrift für Datenschutz*, 7/2018, lk 307; autor leiab, et see säte puudutab „otsuseid", mis avaldavad mõju andmesubjekti õiguslikule olukorrale või häirivad püsivalt tema majanduslikku või isiklikku arengut.

[15] Helfrich, M., ja Sydow. G., *DS-GVO/BDSG*, 2. Aufl., Baden-Baden, 2018, artikli 22 punkt 51; autorid arvavad, et otsustava tähtsusega on teha kindlaks, kas andmesubjektile avaldatakse mõju tema õiguste ja vabaduste kasutamisel, näiteks seisukoha ja hinnangu tagajärgedega, mis võivad avaldada talle märkimisväärset mõju tema isiklikus arengus.

43. Vastupidise eeldamine seepärast, et otsuse laen anda või selle andmisest keelduda teeb vormiliselt finantsasutus, tähendaks mitte üksnes *liigset formalismi*, vaid seejuures ei võetaks ka eriti arvesse niisuguse juhtumi konkreetseid asjaolusid. See tundub seda õigem, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõikes 1 ei ole kuidagi nõutud, et „otsus“ oleks mingis konkreetses vormis. Otsustava tähtsusega tegur on mõju, mida „otsus“ andmesubjektile avaldab. Kuna andmesubjekti kahjustav skoor võib juba iseenesest avaldada talle ebasoodsat mõju, st teda tema vabaduste kasutamisel tunduvalt piirata või isegi ühiskonnas häbimärgistada, näib põhjendatud kvalifitseerida see „otsuseks“ eespool viidatud õigusnormi tähenduses, kui finantsasutus omistab sellele otsuse tegemise protsessis *esmajärgulise tähtsuse*.[16] Niisugustel asjaoludel avaldatakse laenutaotlejale mõju juba etapis, milles majandusteaberegister hindab tema maksevõimet, mitte alles lõppetapis, milles laenu andmisest keeldutakse ja milles finantsasutus ainult kohaldab selle hindamise tulemust konkreetse juhtumi suhtes.[17]

44. Kuna esiteks on isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõikes 1 nõutud, et asjaomane otsus põhineks „üksnes“ automatiseeritud töötlusel,[18] ning teiseks kujutab õigusnormi sõnastus endast tavaliselt igasuguse tõlgenduse piiri, on tarvis, et automatiseeritud töötlus jääks ainsaks asjaoluks, mis õigustab finantsasutuse lähenemist laenutaotleja suhtes. Nii on see juhul, kui inimene osales protsessis, ilma et ta oleks siiski saanud mõjutada põhjuslikku seost automatiseeritud töötluse ja lõppotsuse vahel. Majandusteaberegister peaks tegema finantsasutuse jaoks *de facto* lõppotsuse. See sõltub asjaomase *finantsasutuse reeglitest ja praktikatest*, mis ei tohi talle tavaliselt jätta *mingit tegevusruumi* skoori kohaldamisel laenutaotleja suhtes.

45. Tegemist on peamiselt faktilise küsimusega, mida saavad minu arvates kõige paremini hinnata liikmesriigi kohtud. Teen seega ettepaneku usaldada eelotsusetaotluse esitanud kohtule ülesanne teha ise kindlaks, mil määral finantsasutus on tavaliselt seotud *scoring*'uga, millega tegeleb niisugune majandusteaberegister nagu SCHUFA, võttes arvesse eespool esitatud kriteeriume.[19] Tuginen eelotsusetaotluses esitatud teabele, et anda liikmesriigi kohtule käesolevas asjas tarvilik vastus.

46. Kõigepealt pean vajalikuks märkida, et eelotsusetaotluse esitanud kohus selgitab, et ehkki otsustusprotsessi selles etapis tuleb põhimõtteliselt veel kõne alla inimese poolt tehtav üksikotsus, „*mõjutab* majandusteaberegistrite edastatud skoor“ otsust luua andmesubjektiga lepinguline suhe „*praktikas* sedavõrd olulisel määral, et kolmanda vastutava isiku otsus *on* sellest *sõltuv*“. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul „*määrab* selle, kas ja kuidas alustab kolmas vastutav isik andmesubjektiga lepingulist suhet, [*tegelikult*] ikkagi majandusteaberegistri poolt automatiseeritud töötluse alusel välja arvutatud skoor“. Eelotsusetaotluse esitanud kohus selgitab ka, et kolmas isik ei pea küll oma otsuse tegemisel lähtuma üksnes skoorist, kuid „*üldjuhul* võtab ta selle *määravas osas* aluseks“. Ta lisab, et „[h]oolimata põhimõtteliselt piisavast skoorist võidakse laenu andmisest küll keelduda (muudel põhjustel, näiteks tagatiste puudumine või kahtlused finantseeritava investeeringu edus), kuid ebapiisav skoor toob vähemasti tarbijakrediidi

[16] Bernhardt, U., Ruhrman, I., Schuler, K., ja Weichert, T., „Evaluation der Europäischen Datentschutz-Grundverordnung“, 18. juuli 2019. aasta versioon, *Netzwerk Datenschutzexpertise*, lk 7; autorid arvavad, et profiilianalüüsi raames kasutatavad algoritmid võivad olla väga diskrimineerivad ja võivad põhjustada kahju – põhjus, miks autorid leiavad, et tuleb täpsustada, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõikes 1 sätestatud keeld puudutab kõiki täieliku ja keeruka profiilianalüüsi vorme.

[17] Vt selle kohta Sydow, G., ja Marsch, N., *DS-GVO/BDSG*, 3. Aufl., Baden-Baden, 2022, BDSG § 31, punkt 5; autorid leiavad, et *scoring* võib avaldada andmesubjektidele märkimisväärset mõju samamoodi nagu otsus, mis toob kaasa õiguslikke tagajärgi.

[18] Vt hispaaniakeelne („únicamente“), taanikeelne („alene“), saksakeelne („ausschließlich“), eestikeelne („üksnes“), ingliskeelne („solely“), prantsuskeelne („exclusivement“) ja poolakeelne versioon („wyłącznie“).

[19] Niisugune lähenemine näib mulle seda vajalikum, et ei SCHUFA ega HBDI ei suutnud anda kohtuistungil selget vastust küsimusele, kas skoorid kalduvad finantsasutuste otsuseid ette ära määrama. SCHUFA esindaja märkis siiski, et finantsasutustel on majandusregistrite kogemus ja pädevus teha kindlaks füüsilise isiku maksevõime, mida võib põhimõtteliselt tõlgendada kui kaudset tõendit märkimisväärsest mõjust otsustusprotsessile.

valdkonnas *pea alati* kaasa laenu andmisest keeldumise ja seda ka siis, kui investeering näib muus osas tasuvana“. Lõpuks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et „[s]eda, et skooril on laenu andmisel ja selle tingimuste kujundamisel *otsustav roll*, näitavad asutuste andmekaitsealase järelevalve kogemused“.

47. Eespool esitatud kaalutlused tunduvad näitavat – kui eelotsusetaotluse esitanud kohtu poolt igal konkreetsel juhul faktilistele asjaoludele antavast hinnangust ei selgu vastupidist –, et skoor, mille majandusteaberegister arvutab ja finantsasutusele edastab, *kaldub tavaliselt ette ära määrama* finantsasutuse otsuse anda andmesubjektile laenu või selle andmisest keelduda, mistõttu tuleb seda seisukohavõttu pidada millekski, mis on menetluse raames puhtalt formaalne.[20] Sellest järeldub, et skoor ise tuleb kvalifitseerida „otsuseks“ isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõike 1 tähenduses.

48. Niisugune järeldus tundub mulle mõistlik, sest ükskõik missugune muu tõlgendus seaks ohtu eesmärgi, mida liidu seadusandja taotleb selle sättega, mille eesmärk on kaitsta andmesubjektide õigusi. Nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus õigesti märkis, tooks isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõike 1 kitsas tõlgendamine kaasa lünga õiguskaitses: majandusteaberegister, kellelt tuleks saada teavet, mida andmesubjekt nõuab, ei ole isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 15 lõike 1 punkti h järgi kohustatud seda andma, sest ta ei vii väidetavalt läbi omaenese „automatiseeritud töötlusel põhineva otsuse tegemist“ selle sätte tähenduses ning finantsasutus, kes teeb arvutatud skoori põhjal automaatselt otsuse ja on isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 15 lõike 1 punkti h kohaselt kohustatud nõutud teavet andma, ei saa seda anda, sest tal ei ole seda teavet.

49. Järelikult ei saa finantsasutus laenutaotleja maksevõimele antud hinnangut otsuse vaidlustamise korral kontrollida, nagu on nõutud isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõikes 3, ega tagada õiglast, läbipaistvat ja mittediskrimineerivat töötlemist, kasutades asjakohaseid matemaatilisi või statistilisi menetlusi ning rakendades asjakohaseid tehnilisi ja korralduslikke meetmeid, nagu on nõutud isikuandmete kaitse üldmääruse põhjenduse 71 kuuendas lauses.[21] Vältimaks niisugust olukorda, mis läheb selgelt vastuollu eelmises punktis nimetatud õigusloome-eesmärgiga, pakun välja isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõike 1 tõlgenduse, mille puhul on võetud arvesse *scoring*'u tegelikku mõju andmesubjekti olukorrale.

50. Niisugune lähenemine tundub mulle loogiline, sest majandusteaberegister peaks tavaliselt olema ainus üksus, kes suudab reageerida andmesubjekti muudele taotlustele, mis põhinevad õigustel, mis on samuti tagatud isikuandmete kaitse üldmäärusega, st isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 16 nimetatud õigus andmete parandamisele juhul, kui *scoring*'uks kasutatud isikuandmed peaksid osutuma ebaõigeks, ja isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 17 nimetatud õigus andmete kustutamisele juhul, kui neid andmeid on töödeldud ebaseaduslikult. Kuna finantsasutus ei osale tavaliselt ei nende andmete kogumises ega profiilianalüüsis, kui need ülesanded on delegeeritud kolmandale isikule, on mõistlik välistada võimalus, et ta suudab nende õiguste austamise tõesti tagada. Andmesubjekt ei peaks aga olema kohustatud kandma niisuguse ülesannete delegeerimise negatiivseid tagajärgi.

[20] Blasek, K., „Auskunfteiwesen und Kredit-Scoring in unruhigem Fahrwasser – Ein Spagat zwischen Individualschutz und Rechtssicherheit“, *Zeitschrift für Datenschutz*, 8/2022, lk 436 ja 438; autor arvab, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõike 1 kohaldamist ei saa välistada juhtudel, mil pangatöötajad ei sea majandusteaberegistrite automatiseeritud hinnanguid (profiilianalüüs, skoorid) kahtluse alla. Autori sõnul ei peaks pangad usaldama ainult seda väljastpoolt saadud teavet, vaid peaksid pigem seda ise sobival viisil kontrollima.

[21] Vt selle kohta Horstmann, J., ja Dalmer, S., „Automatisierte Kreditwürdigkeitsprüfung – Externes Kreditscoring im Lichte des Verbots automatisierter Einzelfallentscheidungen“, *Zeitschrift für Datenschutz*, 5/2022, lk 263.

51. Majandusteaberegistri vastutavaks pidamine skoori arvutamise tõttu – mitte selle hilisema kasutamise tõttu – tundub mulle olevat kõige tõhusam viis tagada andmesubjekti põhiõiguste kaitse, nimelt Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artiklis 8 sätestatud õigus isikuandmete kaitsele, aga ka harta artiklis 7 ette nähtud õigus eraelu austamisele, sest see tegevus kujutab endast kokkuvõttes igasuguse võimaliku „kahju“ allikat. Võttes arvesse ohtu, et majandusteaberegistri arvutatud skoori kasutab suur hulk finantsasutusi, tundub mõistlik võimaldada andmesubjektil tugineda oma õigustele otse selles registris.

52. Eespool esitatud põhjustel olen arvamusel, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõikes 1 sätestatud tingimused on täidetud, mistõttu on see õigusnorm niisugustel asjaoludel nagu põhikohtuasja asjaolud kohaldatav.

c) Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 15 lõike 1 punktis h sätestatud teabe saamise õiguse ulatus

53. Selles kontekstis ei ole võimalik küllalt rõhutada, kui tähtis on, et vastutav töötleja täidaks oma kohustusi anda andmesubjektile teavet. Vastavalt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 15 lõike 1 punktile h on andmesubjektil õigus saada vastutavalt töötlejalt mitte üksnes kinnitust, et teda puudutavaid isikuandmeid töödeldakse või ei töödelda, vaid ka muud teavet, näiteks otsuste tegemise kohta automatiseeritud töötlemise põhjal, sealhulgas profiilianalüüs isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 tähenduses ning sisuline teave kasutatava loogika ja selle kohta, millised on sellise töötlemise tähtsus ja prognoositavad tagajärjed andmesubjekti jaoks.

54. Kuna SCHUFA keeldus andmast kaebajale teatavat teavet arvutusmeetodite kohta põhjendusel, et see kujutab endast ärisaladust, näib vajalik täpsustada isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 15 lõike 1 punktis h ette nähtud õigust teabele, eelkõige mis puudutab kohustust anda „sisulist teavet *kasutatava loogika* kohta“. Minu arvates tuleb seda sätet tõlgendada nii, et see hõlmab põhimõtteliselt ka arvutusmeetodit, mida majandusteaberegister skoori arvutamisel kasutab, tingimusel et ei ole konfliktseid huve, mis vajavad kaitset. Sellega seoses tuleb viidata isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendusele 63, millest ilmneb muu hulgas, et „õigus [tutvuda isikuandmetega] ei tohiks kahjustada teiste isikute õigusi ega vabadusi, sealhulgas *ärisaladusi ega intellektuaalomandit ning eelkõige tarkvara kaitsvat autoriõigust*“ (kohtujuristi kursiiv).

55. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 15 lõike 1 punkti h tõlgendusest koostoimes selle määruse põhjendustega 58 ja 63 võib teha terve rea järeldusi. Esiteks on ilmne, et liidu seadusandja oli täiesti teadlik konfliktidest, mis võivad tekkida ühelt poolt harta artikliga 8 tagatud õiguse isikuandmete kaitsele ja teiselt poolt harta artikli 17 lõikes 2 nimetatud õiguse intellektuaalomandi kaitsele vahel. Teiseks on selge, et ta ei soovinud ohverdada ühte põhiõigust teisele. Vastupidi, isikuandmete kaitse üldmääruse sätete põhjalikum analüüs võimaldab järeldada, et ta soovis tagada õiglast tasakaalu õiguste ja kohustuste vahel.

56. Liidu seadusandja manitsus isikuandmete kaitse üldmääruse põhjenduses 63, milles on märgitud, et „[s]ellise kaalutlemise tulemus ei tohiks aga olla andmesubjektile *teabe andmisest keeldumine*“,[22] tähendab minu arvates, et igal juhul tuleb anda minimaalselt teavet, et mitte rikkuda õiguse isikuandmete kaitsele põhiolemust. Sellest järeldub, et kuigi ärisaladuse ja intellektuaalomandi kaitse kujutab endast põhimõtteliselt majandusteaberegistrile õiguspärast põhjust keelduda avaldamast algoritmi, mida andmesubjekti skoori arvutamisel kasutati, ei saa

[22] Kohtujuristi kursiiv.

see siiski kuidagi õigustada absoluutset keeldumist teabe andmisest. Veelgi enam kehtib see siis, kui on sobivaid sidevahendeid, mis mõistmist hõlbustavad, tagades samas teatava konfidentsiaalsuse taseme.

57. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 12 lõige 1, mille kohaselt „[võtab v]astutav töötleja […] *asjakohased meetmed*, et […] teavitada [andmesubjekti artikli 15] kohaselt isikuandmete töötlemisest *kokkuvõtlikult, selgelt, arusaadavalt ning lihtsasti kättesaadavas vormis, kasutades selget ja lihtsat keelt*“,[23] tundub seejuures eriti asjakohane. See säte kinnitab eespool esitatud arutluskäiku, sest sellest tuleneb, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 15 lõike 1 punkti h tegelik eesmärk on tagada, et andmesubjekt saaks teavet arusaadaval ja kättesaadaval kujul vastavalt oma vajadustele. Minu arvates välistavad juba need nõuded võimaliku kohustuse avaldada algoritm, sest see on keerukas. See, kas eriti keeruka valemi edastamisest ilma vajalikku teavet andmata on kasu, on kaheldav. Tähelepanu tuleb juhtida isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendusele 58, millest ilmneb, et eespool mainitud nõuete järgimine on eriti oluline „olukordades, mille puhul […] kasutatava tehnoloogia keerukuse tõttu on andmesubjektil raske teada saada ja mõista, kas kogutakse tema isikuandmeid, kes neid kogub ja millisel eesmärgil“.[24]

58. Esitatud põhjustel arvan, et kohustust anda „sisuli[st] teave[t] *kasutatava loogika* […] kohta“ tuleb mõista nii, et see hõlmab piisavalt üksikasjalikke selgitusi skoori arvutamisel kasutatud meetodi ja põhjuste kohta, mis teatava tulemuseni viisid. Üldiselt peaks vastutav töötleja andma andmesubjektile üldist teavet, eelkõige otsustusprotsessis arvesse võetud tegurite kohta ja nende vastava osakaalu kohta kogumis, mis on vajalik ka selleks, et vaidlustada mis tahes „otsus“ isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõike 1 tähenduses.[25]

d) Vastus esimesele eelotsuse küsimusele

59. Eeltoodud kaalutluste põhjal leian, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et see, kui tõenäosuse väärtus, mis puudutab andmesubjekti võimet tagastada tulevikus laen, arvutatakse automatiseeritult, kujutab endast juba otsust, mis põhineb üksnes automatiseeritud töötlusel, sealhulgas profiilianalüüsil, ning toob kaasa teda puudutavaid õiguslikke tagajärgi või avaldab talle märkimisväärset mõju, kui vastutav töötleja edastab selle andmesubjekti puudutavate isikuandmete põhjal arvutatud väärtuse kolmandale vastutavale töötlejale ning kui viimane teeb selle isikuga lepingulise suhte loomise, jätkamise või lõpetamise otsuse vastavalt väljakujunenud praktikale otsustaval määral selle väärtuse põhjal.

2. Teine eelotsuse küsimus

60. Kuigi teine küsimus on esitatud ainult juhuks, kui esimesele küsimusele vastatakse eitavalt, tundub mulle, et see on asjakohane ka siis, kui Euroopa Kohus peaks jõudma järeldusele, et *scoring* kuulub isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõikes 1 sätestatud automatiseeritud töötlusel põhineva otsuse keelu kohaldamisalasse. Niisugusel juhul on vaja analüüsida – nagu Soome valitsus õigesti märgib –, kas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõike 2 punkti b alusel võib teha nimetatud keelust erandi. Selle õigusnormi järgi ei kohaldata seda keeldu, „kui otsus […] *on lubatud* vastutava töötleja suhtes *kohaldatava liidu või liikmesriigi õigusega*“.

[23] Kohtujuristi kursiiv.

[24] Vt Zanfir-Fortuna, G., „Article 15. Right of access by the data subject“, *The EU General Data Protection Regulation (GDPR)*, Kuner, C., Bygrave, L. A., ja Docksey, C. (ed.), Oxford, 2020, lk 463.

[25] Vt selle kohta andmekaitset käsitleva artikli 29 töörühma 3. oktoobril 2017 vastu võetud suunised automatiseeritud töötlusel põhinevate üksikotsuste tegemise ja profiilianalüüsi kohta määruse 2016/679 kohaldamisel, lk 28 ja 30.

61. See säte sisaldab õigusnormiga sõnaselgelt jäetud kaalutlusruumi juhul, kui automatiseeritud profiilianalüüs, mida on selles silmas peetud, põhineb liidu või liikmesriigi õigusel. Kui see põhineb liikmesriigi õigusel, peavad riigisiseses õiguses olema andmesubjektile ette nähtud konkreetsed tagatised. Euroopa Kohus peaks siis *kindlaks tegema, kas niisuguse „loa" saab tuletada isikuandmete kaitse üldmääruse enda artiklist 6 või riigisisesest õigusnormist, mis on vastu võetud selles määruses ette nähtud õiguslikul alusel*. Viimane juhtum näib nõudvat põhjalikku analüüsi, sest eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib, kas BDSG § 31 on kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse artiklitega 6 ja 22, mis eeldab, et isikuandmete kaitse üldmääruse artiklid 6 ja 22 võiksid olla sobivad õiguslikud alused.

a) Isikuandmete kaitse üldmääruses sellise õigusliku aluse olemasolu, mis annab liikmesriikidele õigusloomevolitused

62. Liikmesriigi kohus avaldab kahtlust just selles küsimuses, sest tema arvates ei saa ükski isikuandmete kaitse üldmääruse artiklites 6 ja 22 silmas peetud säte olla õiguslikuks aluseks niisuguse riigisisese õigusnormi vastuvõtmisel nagu BDSG § 31, millega kehtestatakse teatavad nõuded *scoring*'u kohta. Tekib seega küsimus, kas riigisisene seadusandja kohaldas nõuetekohaselt isikuandmete kaitse üldmääruse sätteid, mis annavad talle riigisiseste isikuandmete töötlemist käsitlevate õigusnormide kehtestamisel isikuandmete kaitse üldmääruse alusel kaalutlusruumi või teatavates olukordades isegi õiguse nendest kõrvale kalduda. Sellele küsimusele on keeruline vastata, sest Saksamaa seadusandja ei nimeta seaduse seletuskirjas ühtegi kaitseklauslit.[26] Küsimus on siiski seda asjakohasem, et BDSG § 31 lõike 1 punktis 1 on sõnaselgelt märgitud, et *scoring* „on lubatud vaid juhul, kui […] *järgitakse andmekaitset reguleerivaid õigusnorme*" (kohtujuristi kursiiv). Nagu ma allpool näitan, sunnib mitu argumenti mind sellele küsimusele vastama eitavalt.

1) Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõike 2 punkti b kohaldatavus

63. Kõigepealt tuleb mainida isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõike 2 punkti b, mis annab liikmesriikidele õiguse lubada teha otsus, mis põhineb üksnes automatiseeritud töötlusel, sealhulgas profiilianalüüsil, ning millele saab seega tugineda kui õiguslikule alusele. Tuleb siiski märkida, et see lõige 2 ei ole kohaldatav juhul, kui Euroopa Kohus peaks otsustama, et *scoring* ei kuulu artikli 22 lõikes 1 sätestatud keelu kohaldamisalasse. Nagu ilmneb selgelt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 sõnastusest ja üldisest ülesehitusest, eeldab lõike 2 kohaldamine, et lõikes 1 sätestatud tingimused on täidetud. On seega ilmne, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõike 2 punkti b kohaldamine oleks vaja välistada, kui esimesele küsimusele tuleb vastata eitavalt.

64. Täielikkuse huvides ja võttes arvesse jaatavat vastust, mille ma soovitan anda esimesele küsimusele, pean vajalikuks analüüsida, kas see säte on kohaldatav juhul, kui Euroopa Kohus peaks samuti leidma, et majandusteaberegistri tehtav *scoring* kujutab endast „otsust" artikli 22 lõike 1 tähenduses. Isegi niisugusel juhul püsivad aga kahtlused, kas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõike 2 punkt b võib olla õiguslikuks aluseks, ja seda mitmel põhjusel.

[26] Vt „Entwurf eines Gesetzes zur Anpassung des Datenschutzrechts an die Verordnung (EU) 2016/679 und zur Umsetzung der Richtlinie (EU) 2016/680 (Datenschutz-Anpassungs- und -Umsetzungsgesetz EU – DSAnpUG-EU)", Bundesrat – Drucksache 110/17 vom 2.2.2017, lk 101 ja 102; Abel, R., „Einmeldung und Auskunfteitätigkeit nach DS-GVO und § 31 BDSG – Frage der Rechtssicherheit im neuen Recht", *Zeitschrift für Datenschutz*, 3/2018, lk 105; autor kritiseerib seaduseelnõud, milles ei ole näidatud kaitseklauslit, millel BDSG § 31 põhineb, ning väljendab kahtlust, kas see säte on liidu õigusega kooskõlas.

65. Esiteks tuleb meenutada, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 22 puudutab ainult otsuseid, mis põhinevad „üksnes“ automatiseeritud andmetöötlusel, samas kui BDSG § 31 sisaldab eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul vahet tegemata õigusnorme, mida kohaldatakse ka mitteautomatiseeritud töötlusel põhinevate otsuste suhtes, reguleerides samas andmetöötluse kasutamise seaduslikkust skooride arvutamisel. Teiste sõnadega on BDSG §-l 31 palju laiem esemeline kohaldamisala kui isikuandmete kaitse üldmääruse artiklil 22.[27] Võib seega kahelda, kas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõike 2 punkt b saab olla õiguslikuks aluseks.

66. Teiseks tuleb tõdeda – nagu märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus –, et BDSG § 31 reguleerib tõenäosuse väärtuse „kasutamist“ majanduse valdkonnas tegutsejate poolt, kuid mitte selle väärtuse „arvutamist“ majandusteaberegistrite poolt – aspekt, mis on siiski esimese eelotsuse küsimuse ese. Seda võib järeldada ka Saksamaa valitsuse avaldustest kohtuistungil. Nagu ma selle küsimuse analüüsi raames üksikasjalikult selgitasin, kohaldatakse isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõiget 1 ka skoori „arvutamise“ etapis – mitte ainult etapis, mil finantsasutus seda „kasutab“ –, kui täidetud on teatavad tingimused.[28] Teiste sõnadega näib BDSG § 31 eesmärk olevat reguleerida teistsugust juhtumit kui juhtum, mis kuulub isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 esemelisse kohaldamisalasse – mida peab kinnitama eelotsusetaotluse esitanud kohus. Eeltoodud kaalutluste põhjal arvan, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõike 2 punkt b tuleb välistada õigusliku alusena niisuguse riigisisese regulatiivmeetme võtmisel nagu BDSG § 31.

2) Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõigete 2 ja 3 kohaldatavus

i) Klauslid, mis annavad liikmesriikidele reguleerimisvolitusi

67. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 kohaselt on isikuandmete töötlemine seaduslik ainult juhul, kui on täidetud tingimus, et esineb vähemalt üks selles loetletud põhjus. Nagu Euroopa Kohus on juba otsustanud, on tegemist nende juhtumite ammendava ja piiratud loeteluga, mil töötlemist võib pidada seaduslikuks.[29] Seega peab skoori arvutamine majandusteaberegistri poolt kuuluma ühe selles sättes ette nähtud juhtumi alla, et seda saaks pidada seaduslikuks.

68. Niisugusel juhul nagu põhikohtuasjas võivad isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punktid b, c ja f olla põhimõtteliselt kohaldatavad. Vastavalt selle artikli lõikele 2 võivad liikmesriigid säilitada või kehtestada konkreetsemad sätted, et kohandada selle määruse sätete kohaldamist. Tuleb aga täpsustada, et seda õigusnormi kohaldatakse ainult eesmärgiga järgida lõike 1 punkte c ja e. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõikes 3 on ka sätestatud, et töötlemise alus kehtestatakse vastutava töötleja suhtes kohaldatava liikmesriigi õigusega, kui töötlemine puudutab lõike 1 punktides c ja e nimetatud juhtumeid.

69. Sellest järeldub, et liikmesriigid võivad kehtestada konkreetsemaid õigusnorme, kui töötlemine on „vajalik vastutava töötleja juriidilise kohustuse täitmiseks“ või „vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või vastutava töötleja avaliku võimu teostamiseks“. Need

[27] Vt selle kohta Horstmann, J., ja Dalmer, S., „Automatisierte Kreditwürdigkeitsprüfung. Externes Kreditscoring im Lichte des Verbots automatisierter Einzelfallentscheidungen“, *Zeitschrift für Datenschutz*, 5/2022, lk 265.

[28] Vt käesoleva ettepaneku punkt 44.

[29] 22. juuni 2021. aasta kohtuotsus Latvijas Republikas Saeima (karistuspunktid) (C-439/19, EU:C:2021:504, punkt 99).

tingimused piiravad liikmesriikide reguleerimispädevust rangelt, välistades seega isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatud kaitseklauslite meelevaldse kohaldamise, mis võib nurjata eesmärgi ühtlustada õigust isikuandmete kaitse valdkonnas.

70. Pealegi tuleb selles kontekstis märkida, et kuna mõnes kaitseklauslis on kasutatud isikuandmete kaitse üldmäärusele omaseid termineid, viitamata kuidagi sõnaselgelt liikmesriikide õigusele, tuleb kasutatud termineid tõlgendada autonoomselt ja ühetaoliselt.[30] Eeltoodut arvestades tulebki nüüd kontrollida, kas BDSG §-s 31 sätestatud õigusnorm kuulub mõne isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõikes 1 nimetatud põhjuse alla.

ii) Andmetöötluse seaduslikkus

– *Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punktis b nimetatud põhjus*

71. Mis puudutab punkti b, siis sellest sättest tuleneb, et töötlemine on seaduslik ainult siis ja niivõrd, kui see on vajalik „andmesubjekti osalusel sõlmitud lepingu täitmiseks“ või „lepingu sõlmimisele eelnevate meetmete võtmiseks vastavalt andmesubjekti taotlusele“. Sellega seoses tuleb märkida, et teaberegistrite teenuseid kasutatakse ainult erandlikel juhtudel lepingu täitmise etapis. Tähtsaim etapp on lepingueelne etapp, mille käigus teave maksevõime kohta tavaliselt saadakse. Teabepäringu edastamine majandusteaberegistrile maksevõime kontrollimiseks tundub mulle selle sätte alusel olevat lubatud.[31] Tuleb siiski täpsustada, et see säte hõlmab ainult luba viia läbi uuringuid, kas potentsiaalsed lepingupartnerid, võlausaldajad ja/või õigusteenuste osutajad on maksevõimelised, ning loob nii eeltingimused, et majandusteaberegistrid saaksid koguda andmeid seaduslikult. Sellest õigusnormist ei tundu siiski üksi piisavat, et olla õiguslikuks aluseks, mis muudab majandusteaberegistri tegevuse üldiselt õiguspäraseks.[32]

72. Pealegi tuleb meenutada, et kuigi isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punktis b on kodifitseeritud üks põhjus, mille esinemise korral on isikuandmete töötlemine seaduslik, ei ole selles silmas peetud ühtegi lõigetes 2 ja 3 nimetatud juhtumit, mil liikmesriikidel on reguleerimispädevus. Sellest järeldub, et kuna isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 6 on need juhtumid loetletud ammendavalt, ei saa niisugust riigisisest õigusnormi nagu BDSG § 31 vastu võtta ainult isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punkti b alusel.

– *Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punktis c nimetatud põhjus*

73. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punktis c nimetatud põhjus puudutab töötlemist seetõttu, et see on vajalik vastutava töötleja „juriidilise kohustuse“ täitmiseks. See eeldab nõudeid, mille riik on ise kehtestanud. Küll aga ei hõlma see säte kohustusi, mis tulenevad tsiviilõiguslikest lepingutest, näiteks lepingust finantsasutuse ja majandusteaberegistri vahel. Finantsasutused, kes peavad neile riigisisese õigusega kehtestatud kohustuste tõttu veenduma oma klientide maksevõimes, võivad siiski tugineda vastavate teabepäringute puhul sellele õiguslikule alusele, et tagada majandusteaberegistri seisukohast niisuguste päringute täielik seaduslikkus. Seevastu seda, kui majandusteaberegister „arvutab“ skoori, ei saa pidada meetmeks,

[30] 22. juuni 2021. aasta kohtuotsus Latvijas Republikas Saeima (karistuspunktid) (C-439/19, EU:C:2021:504, punkt 81).

[31] Vt selle kohta von Lewinski, K., ja Pohl, D., „Auskunfteien nach der europäischen Datenschutzreform – Brüche und Kontinuitäten der Rechtslage“, *Zeitschrift für Datenschutz*, 1/2018, lk 19.

[32] Vt selle kohta Abel, R., „Einmeldung und Auskunfteitätigkeit nach DS-GVO und § 31 BDSG – Frage der Rechtssicherheit im neuen Recht“, *Zeitschrift für Datenschutz*, 3/2018, lk 106.

mis on võetud talle kehtestatud „juriidilise kohustuse“ täitmiseks, sest näib, et riigisiseses õiguses ei eksisteeri sellist kohustust. Järelikult tuleb asuda seisukohale, et punktile c kui õiguslikule alusele ei saa tugineda, et muuta *scoring* seaduslikuks tegevuseks.

– *Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punktis e nimetatud põhjus*

74. Seejärel tekib küsimus, kas BDSG § 31 vastuvõtmisel saab õigusliku alusena tugineda isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punktile e. Nii oleks see juhul, kui töötlemine oleks „vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või vastutava töötleja avaliku võimu teostamiseks“. Ühelt poolt võib väita – nagu ilmneb BDSG § 31 eesmärgist, mida peegeldab selle sätte pealkiri („Majandustegevuse kaitse *scoring*'u puhul ja maksevõime kohta päringute tegemisel“), ja ettevalmistavatest materjalidest [33] –, et majandusteaberegistrid aitavad riigi majanduse heale käekäigule kaasa [34].

75. Kuna need äriühingud teevad kättesaadavaks teabe teatavate isikute maksevõime kohta, aitavad nad kaasa tarbijakaitsele, vältides ülemäärase võlgnevuse ohtu, [35] kuid ka nende ettevõtjate kaitsele, kes müüvad neile kaupu või annavad neile laene. Need äriühingud tagavad finantssüsteemi stabiilsuse, takistades seda, et suure maksejõuetuse ohuga laenuvõtjatele antakse laene vastutustundetult. [36] Ilma usaldusväärse krediidi hindamise süsteemita oleks suur osa rahvastikust jäetud praktiliselt ilma võimalusest laene saada ja seda ohtude tõttu, mida ei ole võimalik välja arvutada, ning majandustehingud infoajastul oleksid tunduvalt raskemad ja pettusekatsed jääksid märkamata. Sellest vaatenurgast võib nõustuda põhjustega, mille tõttu Saksamaa seadusandja BDSG § 31 ilmselt vastu võttis.

76. Lisaks, kuigi on teada, et eraõiguslikud juriidilised isikud võivad tegutseda avalikes huvides, näib mulle ilmne, et mitte mingi „õigustatud huvi“ ei saa õigustada isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punkti e kohaldamist. Seos „avaliku võimu teostamisega“ ning isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendused 45, 55 ja 56 näitavad pigem, et see säte puudutab eeskätt avalik-õiguslikke asutusi kitsamas tähenduses ja juriidilisi isikuid, kellele kuulub üks osa avalik-õiguslikust asutusest, ning teises järjekorras eraõiguslikke juriidilisi isikuid, kes tegelevad töötlusega avaliku teenuse osutamise huvides, näiteks „rahvatervise“, „sotsiaalkaitse“ ja „tervishoiuteenuste“ valdkonnas, mida on põhjenduses 45 sõnaselgelt mainitud. Teiste sõnadega puudutab see säte riigi klassikalisi ülesandeid.

77. Võib ka märkida, et isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendustes 55 ja 56 on mainitud „ametlikult tunnustatud religioosse[id] ühendus[i]“ ja „poliitilis[i] partei[si]d“, st organisatsioone, kes liidu seadusandja kriteeriumide kohaselt tegutsevad avalikes huvides ja töötlevad sellega seoses isikuandmeid. Äsja tõdetut arvestades on kaheldav, kas see säte saab hõlmata ka

[33] Vt „Entwurf eines Gesetzes zur Anpassung des Datenschutzrechts an die Verordnung (EU) 2016/679 und zur Umsetzung der Richtlinie (EU) 2016/680 (Datenschutz-Anpassungs- und -Umsetzungsgesetz EU – DSAnpUG-EU)“, Bundesrat – Drucksache 110/17 vom 2.2.2017, lk 101 ja 102. Kohtuistungil kinnitas Saksamaa valitsus, et tegemist on tõesti BDSG § 31 õigusloome-eesmärgiga.

[34] Vt selle kohta Guggenberger, N., ja Sydow, G., *Bundesdatenschutzgesetz*, 1. Aufl., Baden-Baden, 2020, § 31, punktid 2 ja 5.

[35] Vt 27. märtsi 2014. aasta kohtuotsus LCL Le Crédit Lyonnais (C-565/12, EU:C:2014:190, punktid 40 ja 42), mis käsitleb krediidiandja direktiivi 2008/48 artikli 8 lõikes 1 ette nähtud kohustust hinnata enne laenulepingu sõlmimist tarbija krediidivõimelisust, kusjuures see kohustus võib hõlmata info otsimist asjakohastest andmebaasidest. Euroopa Kohtu sõnul on selle lepingu sõlmimisele eelneva kohustuse eesmärk kaitsta tarbijat ülemäärase võlgnevuse ja maksejõuetuse tekkimise ohu eest, tagades tema huvide kõrgetasemelise kaitse ja aidates kaasa hästitoimiva siseturu tekkele tarbijakrediidi valdkonnas.

[36] Vt 6. juuni 2019. aasta kohtuotsus Schyns (C-58/18, EU:C:2019:467, punktid 45 ja 46), milles Euroopa Kohus otsustas, et krediidiandjale direktiivi 2014/17 artikli 18 lõike 5 punktis a ette nähtud kohustus kontrollida enne tarbijale krediidi andmist tema krediidivõimelisust on mõeldud selleks, et vältida turul osalejate vastutustundetut käitumist, mis võib õõnestada finantssüsteemi aluseid.

majandusteaberegistrite tegevust, sh *scoring*'ut. Niisugune tõlgendus laiendaks tunduvalt selle õigusnormi kohaldamisala ja muudaks selle kaitseklausli piiride kindlakstegemisel eriti keeruliseks.[37]

78. Peale esitatud kaalutluste tuleb siinkohal märkida, et kuigi BDSG § 31 eesmärk on kaitsta majandustehinguid, ei ole selles sättes mainitud ühtegi nende äriühingute konkreetset ülesannet.[38] Nagu ma käesolevas ettepanekus juba märkisin – tuginedes täpsustustele, mille on esitanud eelotsusetaotluse esitanud kohus riigisisese õigusliku raamistiku kohta –, puudutab see õigusnorm skoori „kasutamist" majanduse valdkonnas tegutsejate poolt, mitte selle „arvutamist" majandusteaberegistrite poolt.[39] Põhikohtuasja keskmes on aga selle tegevuse seaduslikkus. Eespool esitatud põhjustel olen arvamusel, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punkt e ei saa olla õiguslik alus.

– *Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punktis f nimetatud põhjus*

79. Seejärel tuleb analüüsida, kas see tegevus kuulub isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punkti f kohaldamisalasse. Euroopa Kohtu praktika kohaselt[40] on kõnesolevas õigusnormis ette nähtud kolm kumulatiivset tingimust selleks, et isikuandmete töötlemine oleks seaduslik, st esiteks vastutava töötleja või selle kolmanda isiku või nende kolmandate isikute õigustatud huvi, kellele andmed edastatakse; teiseks on isikuandmete töötlemine vajalik selle õigustatud huvi tõttu ning kolmandaks tingimus, et seda huvi ei kaalu üles selle andmesubjekti põhiõigused ja -vabadused, keda andmekaitse puudutab.

80. Kõigepealt pean „õigustatud huvi" järgimise kohta vajalikuks meenutada, et isikuandmete kaitse üldmääruses ja kohtupraktikas on leitud, et õigustatud huve on terve hulk,[41] täpsustades samas, et vastavalt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 13 lõike 1 punktile d peab vastutav töötleja ära näitama õigustatud huvid, mida isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punkti f raames järgitakse. Nagu ma käesolevas ettepanekus juba märkisin, seisneb BDSG § 31 õigusloome-eesmärk selles, et tagada majandusteaberegistrite tegevuse seaduslikkus, sest Saksamaa seadusandja arvates aitavad nad kaasa riigi majanduse heale käekäigule.[42] Kuna see tegevus tagab mitmesuguste majandustegevuse valdkonnas tegutsejate kaitse maksejõuetusega seotud ohtude vastu, millel on tõsised tagajärjed finantssüsteemi stabiilsusele, võib analüüsi selles etapis asuda seisukohale, et eespool viidatud riigisisese õigusnormiga taotletakse majanduslikku eesmärki, mis võib kujutada endast „õigustatud huvi" isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punkti f tähenduses.

81. Mis puudutab seejärel tingimust, et isikuandmete töötlemine on vajalik järgitava õigustatud huvi tõttu, siis Euroopa Kohtu praktika kohaselt tuleb isikuandmete kaitse põhimõtte erandite ja piirangute puhul piirduda tingimata vajalikuga.[43] Tarvis on seega tihedat seost töötlemise ja järgitava huvi vahel, kui puuduvad alternatiivsed lahendused, mille puhul austataks isikuandmete

37 Vt selle kohta Sydow, G., ja Marsch, N., *DS-GVO/BDSG*, 3. Aufl., Baden-Baden, 2022, BDSG § 31, punkt 6, ja Abel, R., „ Einmeldung und Auskunfteitätigkeit nach DS-GVO und § 31 BDSG – Frage der Rechtssicherheit im neuen Recht", *Zeitschrift für Datenschutz*, 3/2018, lk 105.

38 Vt selle kohta Guggenberger, N., ja Sydow, G., *Bundesdatenschutzgesetz*, 1. Aufl., Baden-Baden, 2020, § 31, punkt 5.

39 Vt käesoleva ettepaneku punkt 66.

40 17. juuni 2021. aasta kohtuotsus M.I.C.M. (C-597/19, EU:C:2021:492, punkt 106).

41 Vt selle kohta kohtujurist Rantose ettepanek kohtuasjas Meta Platforms jt (sotsiaalvõrgustiku kasutamise üldtingimused) (C-252/21, EU:C:2022:704, punkt 60).

42 Vt käesoleva ettepaneku punkt 74.

43 Vt 4. mai 2017. aasta kohtuotsus Rīgas satiksme (C-13/16, EU:C:2017:336, punkt 30) ja 17. juuni 2021. aasta kohtuotsus M.I.C.M. (C-597/19, EU:C:2021:492, punkt 110).

kaitset rohkem, sest ei piisa sellest, et töötlemine on vastutavale töötlejale lihtsalt kasulik. Tuleb märkida, et kuigi eelotsusetaotluse esitanud kohtul on kahtlusi, kas *scoring* on isikuandmete kaitse üldmäärusest lähtudes seaduslik, ei anna ta mingit teavet, mis viitaks sellele, et võib olla alternatiivseid meetmeid, mille puhul austatakse isikuandmete kaitset rohkem. Kuna vastupidist teavet ei ole, kaldun tunnustama teatavat kaalutlusruumi taotletava eesmärgi saavutamiseks sobivate meetmete valikul.

82. Lõpuks selle kohta, kummad on tähtsamad, kas vastutava töötleja huvid ühelt poolt või andmesubjekti huvid või põhiõigused ja -vabadused teiselt poolt, tuleb tõdeda, et kaalul olevaid huve on käsitletaval juhul hinnatud õigusloomeprotsessis. Saksamaa seadusandja pidas BDSG § 31 vastu võttes isikuandmete kaitse suhtes ülimuslikuks majanduslikke huve. Niisugune lähenemine oleks võimalik ainult juhul, kui isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punktis f oleks sätestatud tingimus, mis võimaldab liikmesriikidel säilitada või kehtestada konkreetsemaid sätteid, et kohandada selle määruse sätteid töötlemise osas. Nii see siiski ei ole, nagu ma allpool selgitan.

83. Nagu selgelt ilmneb isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõigete 2 ja 3 sõnastusest, on konkreetsemate sätete säilitamine või kehtestamine lubatud ainult lõike 1 punktides c ja e nimetatud juhtudel. Eeltoodud analüüs on näidanud, et BDSG § 31 ei puuduta ühtegi asjaolu, mis võiks kuuluda nende juhtumite alla – mis välistab loogiliselt selle, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõigetele 2 ja 3 saab tugineda kui õiguslikule alusele. Kohaldamisega lõike 1 punktis f nimetatud juhtumi suhtes eiratakse nii nende sätete sõnastust kui ka liidu seadusandja tahet niisugusena, nagu see tuleneb nende õigusnormide tekkeloost.

84. Pean vajalikuks meenutada, et isikuandmete kaitse üldmäärusele eelnenud õigusakti, st direktiivi 95/46/EÜ[44] artikli 5 kohaselt peavad liikmesriigid „[määrama] täpsemalt kindlaks tingimused, mille puhul isikuandmete töötlemine on seaduslik“. Euroopa Kohus on seda sätet tõlgendanud nii, et on järeldanud, et miski ei takista liikmesriikidel direktiivi 95/46 artiklis 5 ette nähtud kaalutlusruumi kasutamisel kindlaks määramast „juhtpõhimõtteid“, millest tuleb lähtuda kohustuslikul kaalumisel selle direktiivi artikli 7 punkti f kohaselt, mis vastab isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punktile f. Tuleb siiski märkida, et isikuandmete kaitse üldmäärus ei anna enam liikmesriikidele niisugust pädevust. Samaväärse sätte puudumine isikuandmete kaitse üldmääruses tähendab, et liikmesriigid ei saa enam kehtestada oma riigisiseses õiguses juhtpõhimõtteid, et täpsustada „õigustatud huvi“ selle määruse artikli 6 lõike 1 punkti f tähenduses.[45]

85. Viide lõigetes 2 ja 3 IX peatükis esitatud „isikuandmete töötlemise eriolukordi käsitlevatele sätetele“ ei laienda isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 kohaldamisala. Pigem on tegemist viitega õigusnormidele, mis lubavad liikmesriikidel kehtestada konkreetsemad sätted piiritletud valdkondades, st juhul, kui töötlemine on vajalik „juriidilise kohustuse“ täitmiseks lõike 1 punkti c tähenduses, või selle lõike punktis e nimetatud juhul „avalikes huvides oleva ülesande“ täitmiseks või „avaliku võimu“ teostamiseks.[46] Nagu ma juba eespool märkisin, ei ole nendel valdkondadel siiski mingit seost asjaoludega, mil BDSG § 31 kohaldatakse.

[44] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiiv üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT 1995, L 281, lk 31; ELT eriväljaanne 13/15, lk 355).

[45] Vt selle kohta Heberlein, H., *DS-GVO – Kommentar*, München, 2017, Art. 6, punktid 28 ja 32.

[46] Vt selle kohta Heberlein, *op. cit.*, punkt 32, ja Roßnagel, A., *Datenschutzrecht*, Simitis, S., Hornung, G., ja Spiecker, I. (ed.), München, 2019, Art. 6, punkt 23.

86. Selles kontekstis tuleb ka meenutada, et kuigi komisjoni esitatud määruse ettepanekuga anti talle võimalus „[võtta] vastu delegeeritud õigusakte, millega täpsustatakse [artikli 6] lõike 1 punktis f osutatud tingimusi, millest lähtutakse andmete töötlemisel eri sektorites ja andmetöötlusolukordades, sealhulgas lapse isikuandmete töötlemisel“, ei võtnud liidu seadusandja seda ettepanekut üle. Ettepaneku muutmise analüüs näitab, et liikmesriikide õigusloomevolitusi vähendati suurema ühtlustamise huvides, et tagada isikuandmete kaitset käsitlevate õigusnormide järjekindel ja ühtne kohaldamine, nagu kinnitavad isikuandmete kaitse määruse põhjendused 3, 9 ja 10.[47] Seda asjaolu tuleb isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 tõlgendamisel arvesse võtta.

87. Lõpuks pean vajalikuks märkida, et isegi juhul, kui isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punkt f oleks kohaldatav, ei saaks niisugust riigisisest õigusnormi nagu BDSG § 31 pidada sätteks, mis on liidu õigusega kooskõlas. Pean vajalikuks rõhutada, et Euroopa Kohus on tõlgendanud direktiivi 95/46 artikli 7 punkti f nii, et „[l]iikmesriik ei saa [teatavate isikuandmete] kategooriate osas lõplikult ette näha vastanduvate õiguste ja huvide kaalumise tulemust, ilma et oleks lubatud konkreetse juhtumi erilistest asjaoludest lähtuv erinev tulemus“.[48] Kuna see õigusnorm on koostatud peaaegu samasuguses sõnastuses nagu selle asendanud sätte, st isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punkti f sõnastus, näib niisugune tõlgendus mulle endiselt õige.[49] Nagu aga leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, tundub liikmesriigi seadusandjal olevat olnud just see eesmärk, sest niivõrd, kui BDSG § 31 lubab kasutada finantssektoris skoore, on finantssektori majandushuve peetud ülimuslikuks õiguse suhtes isikuandmete kaitsele, võtmata siiski arvesse konkreetse juhtumi konkreetseid asjaolusid. Niisuguse lähenemisega laiendataks lubamatult isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 kohaldamisala.

88. Eeltoodu põhjal arvan, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punktile f ei saa kehtivalt tugineda kui õiguslikule alusele eesmärgiga võtta vastu niisugune riigisisene õigusnorm nagu BDSG § 31.

– Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõikes 4 nimetatud tingimus koostoimes artikli 23 lõikega 1

89. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et õigusloomeprotsessis, mille tulemusena võeti vastu BDSG § 31, viidati isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõikele 4 koostoimes artikli 23 lõikega 1. Mõttest tugineda nendele sätetele loobuti siiski hiljem. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et need õigusnormid ei ole käsitletaval juhul kohaldatavad.

90. Kuna üksikasjalikum teave puudub, ei ole võimalik võtta seisukohta, kas eespool viidatud sätted võivad olla kohaldatavad. See ei näi mulle ka enam vajalik, kui need õigusnormid ei etendanud õigusloomeprotsessis mingit rolli, nagu kinnitab eelotsusetaotluse esitanud kohus.[50]

[47] Vt 22. juuni 2022. aasta kohtuotsus Leistritz (C-534/20, EU:C:2022:495, punkt 26).

[48] Vt 19. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus Breyer (C-582/14, EU:C:2016:779, punkt 62).

[49] Vt 1. augusti 2022. aasta kohtuotsus Vyriausioji tarnybinės etikos komisija (C-184/20, EU:C:2022:601, punkt 66), milles Euroopa Kohus tõlgendas direktiivi 95/46 teatavaid sätteid ühetaoliselt.

[50] Guggenberger, N., ja Sydow, G., *Bundesdatenschutzgesetz*, 1. Aufl., Baden-Baden, 2020, § 31, punkt 6; autorid kinnitavad eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangut, et need sätted ei ole BDSG §-le 31 õigusliku aluse valimisel asjakohased.

iii) Vahejäreldus

91. Eelmistes punktides analüüsisin küsimust, kas isikuandmete kaitse üldmääruse artiklid 6 ja 22 võivad olla õiguslikuks aluseks niisuguse riigisisese õigusnormi vastuvõtmisel nagu BDSG § 31, et õigustada skooride arvutamise õiguspärasust majandusteaberegistrite tegevuse raames. Mitu põhjust, mida on minu analüüsis üksikasjalikult käsitletud, kinnitavad minu veendumust, et see võimalus tuleb välistada. Kokkuvõttes arvan, et kuna puuduvad kaitseklauslid või erandid, mis lubaksid liikmesriikidel eespool nimetatud tegevuse reguleerimisel kehtestada täpsemaid õigusnorme või isikuandmete kaitse üldmääruse sätetest erandeid teha, ning võttes arvesse ühtlustamise taset, mida taotletakse selle määrusega – mis vastavalt ELTL artiklile 288 on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides –, tuleb asuda seisukohale, et niisugune riigisisene õigusnorm ei ole isikuandmete kaitse üldmäärusega kooskõlas.

92. Kuna Euroopa Kohus ei ole ELTL artiklis 267 ette nähtud eelotsusemenetluses pädev tõlgendama riigisisest õigust ega võtma seisukohta küsimuses, kas see on liidu õigusega kooskõlas, tuleb käesolevas ettepanekus esitatud argumente mõista pigem kui juhiseid isikuandmete kaitse üldmääruse asjasse puutuvate sätete tõlgendamisel eesmärgiga võimaldada eelotsusetaotluse esitanud kohtul vajaduse korral seda pädevust kasutada pärast seda, kui ta on ise analüüsinud BDSG § 31 selle määruse sätetest lähtudes, eelkõige mis puudutab võimalust tõlgendada riigisiseseid õigusakte kooskõlas liidu õigusest tulenevate nõuetega.

93. Liidu õiguse esimuse põhimõte kehtestab liidu õiguse esmajärjekorras kohaldatavuse liikmesriikide õiguse ees. See põhimõte paneb seega kõikidele liikmesriikide asutustele kohustuse tagada liidu eri õigusnormide täielik õigusmõju, kuna liikmesriikide õigus ei saa mõjutada nende õigusnormide mõju nimetatud riikide territooriumil. Selle põhimõtte kohaselt on liikmesriigi kohtul juhul, kui riigisiseseid õigusnorme ei saa tõlgendada kooskõlas liidu õiguse nõuetega, kohustus tagada liidu õigusnormide täielik õigusmõju, jättes vajaduse korral omal algatusel kohaldamata riigisisese õigusakti sätte, mis on vastuolus liidu õigusega, isegi kui see säte on vastu võetud hiljem, ja sel kohtul ei ole vaja taotleda või oodata niisuguse sätte eelnevat kõrvaldamist seadusandlike või muude põhiseaduslike vahenditega. [51]

b) Vastus teisele eelotsuse küsimusele

94. Vastusena teisele eelotsuse küsimusele leian, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõiget 1 ja artiklit 22 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus riigisisesed profiilianalüüsi käsitlevad õigusaktid, kui tegemist on muu profiilianalüüsiga kui see, mis on ette nähtud selle määruse artikli 22 lõikes 1. Sellisel juhul peavad need riigisisesed õigusaktid siiski vastama selle määruse artiklis 6 sätestatud tingimustele. Eelkõige peavad need põhinema sobival õiguslikul alusel – mida peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus.

[51] 21. juuni 2022. aasta kohtuotsus Ligue des droits humains (C-817/19, EU:C:2022:491, punkt 293).

VI. Ettepanek

95. Eeltoodud kaalutluste põhjal teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Verwaltungsgericht Wiesbadeni (Wiesbadeni halduskohus, Saksamaa) eelotsuse küsimustele järgmiselt:

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määruse (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) artikli 22 lõiget 1

   tuleb tõlgendada nii, et

   see, kui tõenäosuse väärtus, mis puudutab andmesubjekti võimet tagastada tulevikus laen, arvutatakse automatiseeritult, kujutab endast juba otsust, mis põhineb üksnes automatiseeritud töötlusel, sealhulgas profiilianalüüsil, ning toob kaasa teda puudutavaid õiguslikke tagajärgi või avaldab talle märkimisväärset mõju, kui vastutav töötleja edastab selle andmesubjekti puudutavate isikuandmete põhjal arvutatud väärtuse kolmandale vastutavale töötlejale ning kui viimane teeb selle isikuga lepingulise suhte loomise, jätkamise või lõpetamise otsuse vastavalt väljakujunenud praktikale otsustaval määral selle väärtuse põhjal.

2. Määruse 2016/679 artikli 6 lõiget 1 ja artiklit 22

   tuleb tõlgendada nii, et

   nendega ei ole vastuolus riigisisesed profiilianalüüsi käsitlevad õigusaktid, kui tegemist on muu profiilianalüüsiga kui see, mis on ette nähtud selle määruse artikli 22 lõikes 1. Sellisel juhul peavad need riigisisesed õigusaktid siiski vastama selle määruse artiklis 6 sätestatud tingimustele. Eelkõige peavad need põhinema sobival õiguslikul alusel – mida peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus.